

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

Katedra anglistiky a amerikanistiky

Původní obyvatelé Severní Ameriky

(bakalářská práce)

Autor: Hana Stockingerová

Studijní obor: Angličtina se zaměřením na aplikovanou ekonomii

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Flajšar, Ph.D.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

Souhlasím s půjčováním bakalářské práce v rámci knihovních služeb.

V Olomouci, dne 26. dubna 2010

.....

Za věnovaný čas, pomoc a cenné rady bych ráda poděkovala vedoucímu své bakalářské práce, Mgr. Jiřímu Flajšarovi, Ph.D.

Seznam zkratek

BIA	Bureau of Indian Affairs	Úřad pro indiánské záležitosti
např.	například	
popř.	popřípadě	
tzv.	takzvaný	

Obsah

1. Úvod	1
2. Život kmenů na původním území	2
2.1. První osídlení	2
2.2. Nejstarší zemědělci	3
2.3. Mohylová kultura	5
2.4. Pueblo	6
3. Kmeny	9
3.1. Jihozápad	9
3.2. Jihovýchod	14
3.3. Pomezí	16
3.4. Velké pláně	18
3.5. Severozápad	22
3.6. Indiáni východní Kanady	25
3.7. Velká jezera	25
3.8. Indiáni atlantického pobřeží	27
4. Indiáni a běloši	31
4.1. Tři dary od bílého muže	31
4.2. Epidemie	33
4.3. Skalpování	33
5. Znaky indiánského společenství	35
5.1. Rodinný život a výchova dětí	35
5.2. Společenské zřízení	36
5.3. Náboženství	38
6. Konflikty a vládní politika	39
6.1. Války a vzpoury	39
6.2. Vládní opatření	41
6.2.1. USA	41
6.2.2. Kanada	44
7. Současnost	46
7.1. Odškodnění	46
7.2. Současné rezervace	46
7.2.1. Kasina	46
7.2.2. Ekonomická situace	47
8. Závěr	50
9. Příloha	52
10. Summary	54
Anotace	59
Abstract	60
11. Bibliografie	61

1. Úvod

Většina z nás si vytvořila představu o indiánech jen prostřednictvím dobrodružných knih a filmů. V souvislosti s pojmem indián se nám vybaví bojovní Apačové, hrdí Komančové, Siouxové a Čerokiové, s jejich snědou kůží, dlouhými havraními vlasy, v oblecích z jelení kůže. Skutečnost je pochopitelně mnohem složitější a ani zdaleka ne tak idylická. Existuje jistě mnoho oblastí ze života indiánů, které stojí za hlubší studium, přinášející řadu překvapivých zjištění.

Ve své práci se zabývám problematikou původních obyvatel Severní Ameriky. Snažím se zachytit vývoj života indiánů od jejich příchodu na kontinent až po současnost. Kladu si za cíl vylíčit původní životní styl indiánů a změny, jaké vyvolalo osídlování indiánského území Evropany. Existuje poměrně málo českých knih, věnujících se původnímu obyvatelstvu Severní Ameriky a informace o současné situaci jsou většinou jen útržkovité. Snažila jsem se sestavit ucelenější obraz z řady knih, množství článků publikovaných v populárně naučných časopisech a na internetu. Podrobněji zmiňuji původní obyvatelé Spojených států, protože tato oblast byla hustěji obydlena a politika USA často ovlivňovala i sousední Kanadu.

Není možné porozumět indiánské tradici a mentalitě bez alespoň základních znalostí zvyků a geografického rozmístění kmenů. Podrobněji se tedy zabývám známějšími kmeny a jejich často smutným osudem. V literatuře se můžeme setkat s mnoha způsoby systematizace kmenů podle různých kritérií. Zvolila jsem dělení podle obývaného území a zmínila jsem také nejdůležitější jazykové rodiny. Součástí indiánské historie a identity jsou i legendární osobnosti, kterým jsem také při výkladu jednotlivých kmenů věnovala určitý prostor.

V první kapitole zachycuji nejstarší osídlení severoamerického kontinentu. Po přiblížení významnějších kmenů ve druhé kapitole, sleduji v další části vývoj vztahů s osadníky. Zmiňuji se o pozitivních i negativních aspektech vzájemného ovlivňování. Dále jsem blíže zkoumala některé indiánské tradice a společenská uspořádání. Důležitou součástí dějin indiánů jsou i vzpoury a války proti evropským osadníkům, které jsem nastínila v následující kapitole. Poslední část této práce pojednává o vládních opatřeních upravujících indiánské záležitosti. Za zmínku jistě stojí i současná situace indiánů v rezervacích i mimo ně.

2. Život kmenů na původním území

2.1. První osídlení

Z pohledu Evropana začíná historie osídlení amerického kontinentu v roce 1492, kdy se Kryštofu Kolumbovi podařilo přeplout Atlantický oceán. Věřil, že dosáhl břehů Indie a mluvil tedy o všech domorodých obyvatelích jako o indiánech. Přestože je chybné, toto pojmenování jim zůstalo. Amerika byla již po tisíciletí domovem mnoha navzájem odlišných kmenů s vlastní jedinečnou kulturou, Evropany bohužel opomíjenou. Ani tito původní obyvatelé ovšem nejsou zcela původní, protože i oni sem přišli z jiných světadílů. Možnost vzniku lidské rasy nezávisle na Africe a Euroasii nebyla nikdy potvrzena. Můžeme tedy usoudit, že všichni obyvatelé Ameriky jsou vlastně imigranti.

Dodnes neznáme s naprostou přesností okolnosti osídlení Ameriky. Vzniklo několik teorií, z nichž některé již byly vyvráceny. Nejrozšířenější a nejuznávanější teorie příchodu lidí na americký kontinent mluví o přechodu přes Beringovu úžinu v poslední době ledové. Během tohoto období značně poklesla hladina oceánu díky vzniku ledovce. Vytvořil se tak jakýsi most, umožňující přechod mezi Asií a Severní Amerikou. Sibiřští lovci přišli do oblasti dnešní Aljašky, bohaté na zvěř. Zajímavé je, že i když většina území Kanady a severovýchodních států USA byla pokryta pevninským ledovcem, v údolí řek Yukon a Mackenzie se na pastvinách proháněla stáda jelenů, divokých koní a bizonů. Protože tyto kmeny žily kočovným způsobem života, postupovaly směrem na jih podél řek k Mexickému zálivu. Podle této teorie pokračovaly až do Jižní Ameriky a došli dokonce k Hornovu Mysu.¹

Dnes je však i tato donedávna naprosto uznávaná teorie zpochybňována. Hlavním argumentem je obrovská rozdílnost jednotlivých kmenů. Indiáni mluvili navzájem nesrozumitelnými jazyky, žili ve společenstvích na bázi jak patriarchátu, tak matriarchátu. Některé kmeny byly svou povahou velmi mírumilovné, jiné spíše útočné. Je tedy velmi nepravděpodobné, že by všechny byly potomky jednoho prapůvodního kmene. K zajímavým závěrům dospěl výzkum krevních skupin prováděný u indiánů Severní i Jižní Ameriky. Zatímco u původních obyvatel Jižní Ameriky zcela převažuje krevní skupina 0, s postupem na sever se objevuje nejen 0, ale i skupina A. Pouze eskymáci mají i krev skupiny B, která je typická pro asijskou mongoloidní

¹ Clark Wissler, *Indians of the United States* (Garden City, New York: Anchor Books, 1966) 6-14.

rasu.² Překvapivé byly také kosterní nálezy učiněné většinou při výkopech pro stavbu silnic ve Spojených státech. Tvar lebky mladé ženy, nalezené u města Midland v Texasu, neodpovídá mongoloidní rase.³ Z těchto výzkumů tedy logicky vyplývá, že Amerika s největší pravděpodobností nebyla osídlena pouze lovci z Asie, ale i jinými skupinami rozličného původu. Možnost, že by jedni z prvních příchozích mohli přeplout Atlantik a Tichý oceán, není tedy zcela vyloučena.

S určitostí se také nedá stanovit ani doba prvního osídlení. Dodnes se vedou spory, jestli v Americe žili lidé již před poslední dobou ledovou, nebo přišli až během ní. O nejstarších obyvatelích máme ve skutečnosti jen kusé informace. Byli to kočovní lovci velké zvěře. Pravděpodobně se před velkým oteplením setkali i s mamuty. Samozřejmostí pro ně byl lov bizonů a dokonce i divokých koní, kteří běžně sloužili jako potrava. Indiáni se nikdy samostatně nenaučili na koních jezdit a právě jejich masový lov zapříčinil, že byli dokonce zcela vyloveni. V době příjezdu Kolumba byli domorodci z koní přivezených Evropany v němém úžasu.

Tito lovci žili v jednoduchých chýších s minimálním vybavením, protože byli nuceni často přenášet všechny svoje věci. S největší pravděpodobností vůbec neznali zemědělství ani si neochočili žádné zvíře, což bylo typické až pro jejich následovníky, kteří již žili usedlejší stylem života. V této době velmi chladného počasí přežili v divoké přírodě jen ti nejsilnější.

2.2. Nejstarší zemědělci

Koncem doby ledové se lidé museli vypořádat s celkem dramatickou změnou počasí. Znatelně se oteplilo, ledovec začal odtávat a velká zvěř ho následovala na sever. Lidé zvyklí putovat z místa na místo za stády a živit se především lovem a sběrem byli nuceni přejít na jiný styl života. Již dříve nejspíše znali základy obdělávání půdy a primitivní zemědělství produkovalo vedlejší zdroj potravy. S úbytkem lovné zvěře nabývalo systematické obdělávání půdy stále většího významu. Rostlinná strava dokonce převážila v jídelníčku indiánů nad masitou, i když lov menších zvířat a vysoké zvěře byl samozřejmě stále důležitý. Kmeny už neměly důvod žít kočovně a zvolily pohodlnější a pro zemědělství nutný usedlý způsob života. Velmi úrodná země

² “Blood group determinations of prehistoric American Indians“ (*The Individualist*, 5. března 2010) <http://drpeterjdadamo.com/wiki/wiki.pl/Blood_group_determinations_of_prehistoric_American_Indians>.

³ Wissler 13-15.

poskytovala dost potravy pro všechny, lidé žili v relativním blahobytu v porovnání s předchozí etapou. Celkem významně se zvýšil počet lidí i délka jejich života.

V Missouri a Kentucky archeologové analyzovali jeskynní přebytky těchto prvních zemědělců a bylo zjištěno, že nejen uměli přechovávat semena pro ně důležitých rostlin přes zimu, ale že dokonce tyto rostliny „šlechtili“, tedy cíleně vybírali jen semena rostlin silnějších a odolnějších. Tímto způsobem tedy získali z divokých rostlin plodnější a odolnější odrůdy. Mnohé pro indiány naprosto běžné rostliny jako brambory, tabák, kakaovník, dýně nebo kukuřice nebyly v Evropě vůbec známé.

Kukuřice měla mezi pěstovanými plodinami zvláštní postavení. Byla považována za dar od bohů a zdroj života. Byly jí zasvěceny i náboženské rituály, stejně jako třeba ohni. Podle indiánských legend připomínají vlákna pod slupkou kukuřice ženské vlasy. Pro mnoho kmenů bylo její pěstování životně důležité. Kukuřice ale prokazatelně nebyla rostlinou původní, musela se rozšířit nejprve z Mexika do oblasti dnešní Arizony a Nového Mexika a odtud pak na sever po celém severoamerickém kontinentu. Tomu se stalo okolo roku 3500 před naším letopočtem. V době příplutí Kolumba znali indiáni hned několik odrůd kukuřice vhodných do různých podnebí.

Stejně jako kukuřice se z jihu rozšířila zřejmě i výroba keramiky. U velmi raných zemědělců se nenašly žádné hrncířské nádoby a jejich první použití se datuje do stejné doby jako rozšíření kukuřice z Mexika. Indiáni nepřipisovali výrobě keramiky tak velký význam jako Evropané. Nalezené nádoby byly jen velmi skromně zdobené. Keramice tedy nebyl přisuzován žádný náboženský význam, na rozdíl od posvátných dýmek, které byly v pozdějším období vysoce ceněny. Nejspíše právě toto zanedbávání výroby pracovních nástrojů bylo důvodem, proč původní obyvatelé překvapivě nikdy nevyalezli efektivní nástroje na obdělávání půdy. Z paměti prvních evropských osadníků víme, že ženy okopávaly půdu jen více či méně primitivními nástroji, jako např. klacíky, lasturami, kostmi nebo parožími. Ani v kulturách Jižní Ameriky nevyvinuli příliš užitečné zemědělské náčiní. Dalším nedostatkem oproti evropské kultuře byla neznalost kola. Indiáni pro přepravu věcí používali jen jakési sáně.

Výjimečné postavení mezi ostatními plodinami měl vedle kukuřice i tabák. Ještě před vynálezem kouření dýmek nebo doutníků byl tabák používán k náboženským obřadům. Indiáni pálili lístky tabáku jako oběť bohům a jako symbol míru. Víme, že při vyjednávání mezi nepřátelenými kmeny symbolizovalo spálení několika lístků tabáku

nebo kouření dýmky úmysly uzavřít mír a garantovalo vzájemné neútočení. A právě vdechování kouře z hořících lístků při obětech bohům pravděpodobně vedlo k nápadů vdechovat kouř přímo ústy a k vynálezu dýmky a doutníku. Zdobené dýmky míru byly původně používány jen kmeny obývajícími východ až střed dnešních Spojených států. Nejdelší tradici měly u kmenů žijících u řeky Mississippi, odkud se rozšířily na západ mezi lovce bizonů. Nejstarší nalezené dýmky patřily pěstitelům kukuřice, je jim tedy více jak 5500 let.⁴ Francouzští misionáři a osadníci, kteří oblast kolonizovali, nazvali tyto dýmky kalumet. V dnešní době už mezi indiány nemá dýmka tak hluboký duchovní význam, zůstala spíše jen symbolem a součástí tradice. Způsob užívání tabáku se různil podle oblastí. Indiáni u atlantického pobřeží dýmky neznali. Při prvním kontaktu se Španěly a Francouzi je na znamení přátelství vítali „pouze“ pálením tabákových lístků. Kouření nebylo jediným způsobem užívání tabáku. Indiáni, stejně jako pozdější uživatelé, tabák také s oblibou žvýkali a šňupali, od čehož se dnes opouští. Oblíbenost cigaret a doutníků je i v současnosti stále veliká. Dá se říci, že Evropa se naučila kouřit od severoamerických indiánů, i když tabák byl dobře znám i v Jižní Americe a Indii. Tamější odrůdy jsou v porovnání se severoamerickým tabákem, který rostl pouze divoce, mnohem kvalitnější. Evropané začali později na plantážích v Americe pěstovat právě tabák západoindický. Byli to hlavně indiáni, kteří dovedli kouření k pravé dokonalosti.⁵

2.3. Mohylová kultura

Po období prvních zemědělců vznikly na severoamerickém kontinentu dvě kultury, prokazující větší vyspělost než kmeny obývající zbytek území. Severovýchod obývali tzv. Mound Builders, tedy stavitelé mohyl, vyvýšenin, nazývaní také lidé Hopewell. Nejstarší obývali údolí řeky Ohio, kde vytvořili dodnes zachované mohyly z hlíny. Na jejich stavbu muselo být vynaloženo mnoho energie, protože bylo třeba snést půdu z dalekého okolí. Největší a nejznámější jsou Serpent Mound (pahorek ve tvaru hada) a Fort Ancient (čtvercové prostranství ohraničené ze všech stran vyvýšeninami). Obě místa měla náboženský význam. V obou bylo nalezeno ohniště, obětní oltář a místo pro přihlížející náboženským obřadům. Některé mohyly jsou orientovány k oslavě slunovratu, v jiných byla nalezena těla rituálních obětí i vyzdobený hrob zřejmě příslušníka aristokracie. Od Ohia se mohylová kultura přenesla i na jih k řece Tennessee

⁴ Wissler 47-55.

⁵ Charles C. Mann, „Americké ztráty a nálezy“ (*National Geographic* květen 2007) 44-46.

a Mississippi, kde se udržela i po tom, co se u Ohia už mohly dále nestavěly a neuctívaly. Na jihu byly stavěny pahorky o mnoho větší než u řeky Ohio. Na území dnešních států Georgia a Illinois postavili útvary na svou dobu obrovských rozměrů, obklopené menšími mohylami kónického tvaru, v kterých byli pohřbeni lidé patřící patrně k aristokracii.⁶

V životě budovatelů mohyl bylo velmi důležité zemědělství. Kukuřice dominovala mezi pěstovanými plodinami, pěstovaly se však také luštěniny, tykve a zelenina. Zemědělství bylo již vyspělé a díky vhodnému klimatu bylo i více sklizní za rok. Významnou roli hrál lov, rybaření a sběr nejrůznějších plodů. Z řek se naučili lovit perly a s oblibou se jimi zdobili. Z vykopávek víme, že si z perel vyráběli korále a zkrášlovali si jimi šaty. Kromě perel se zdobili také korálkami vyráběnými z hlíny. Celkově se zdobení přikládalo stále větší význam. Objevují se zruční řezbáři, kteří vytvořili zdobené nádoby a obřadní dýmky. Předpokládá se, že právě tito lidé byli „průkopníky“ v tradici uctívání dýmek, tzv. kalumetů. Lidé bydleli ve srubech ze dřeva a hlíny s primitivními došky.

Dnes už není jasné, z jakého důvodu došlo k úpadku této kultury. V úvahu připadá možnost, že náhle z nějakého nám neznámého důvodu vymřeli v důsledku hladomoru nebo válek a jejich místo nahradily jiné kmeny. Další možností je, že lidé přestali připisovat stavění mohyl význam, a tak upadlo v zapomnění. Tato verze bude nejbližší pravdě. Jejich následovníci si jednoduše z předchozí kultury vybrali jen některé prvky, jako např. kalumety, a ostatní opustili. Po několika generacích se vytratil zvyk budování posvátných pahorků, takže ho indiáni kolumbovské doby již vůbec neznali. Mohly časem pokryla hlína, zarostly lesem a mnoho z nich bylo zničeno při stavbě silnic a měst. Možní potomci stavitelů mohyl jsou Irokézové, Huroni, Mohykáni, Delawarové, Creekové, Cherokee a Natchezové.⁷

2.4. Pueblo

Lidem, žijícím na jihozápadě dnešních Spojených států na území Nevady, Arizony, Utahu, Colorada, Nového Mexika a západního Texasu, se začalo říkat podle staveb, které vytvořili. Pueblo byly dvou až tří patrové domy postavené těsně vedle sebe, často těsně u skály nebo pod skalním převísem i v těžko dostupných místech. Stavebním materiálem byl kámen a hliněné cihly. V pueblech vrcholného období mohlo žít až tři

⁶ Miroslav Stingl, *Indiáni bez tomahavků* (Praha: Nakladatelství Svoboda, 1966) 43-51.

⁷ Wissler 35-39.

sta rodin, rozlohou obsahovaly až osm set místností. V takovýchto vesnicích žilo koncentrovaně nejvíce lidí na celém severoamerickém kontinentu. Největší puebla vznikla na Mesa Verde, známé jsou také Pueblo Bonito a Aztécké puebla v Novém Mexiku. Vrcholné období a největší rozkvět se odhaduje mezi 10. a 12. stoletím. Mohylová kultura je o dvě až tři staletí mladší než puebla. V porovnání s Mexikem a Jižní Amerikou byly však obě tyto kultury daleko méně rozvinuté, v mnoha ohledech nedosahovaly jejich úrovně. Z jihu převzala celá severní Amerika způsob výroby keramiky i nejdůležitější objevy v zemědělství, v čele s pěstováním kukuřice.

Žádná jednotná kultura zemědělských indiánů neexistovala. Jednotlivé kmeny žijící v takovýchto obydlích se navzájem poměrně značně lišily. Společnými rysy jsou obživa zemědělstvím, výroba zdobené keramiky a společnost blížící se matriarchátu. Ženy skutečně zaujímaly vedoucí postavení v rodu, vlastnily půdu a původ se odvozoval po ženské linii. Nebyla zde jako u jiných kmenů jasně daná hranice mezi mužskou a ženskou prací. Muži stejně jako ženy běžně obdělávali pole a vyráběli krásně zdobenou keramiku a koše. Za společníky měli ochočené psy, pomocníky při lovu menších zvířat. Největší podíl v jídelníčku zaujímala samozřejmě kukuřice, mimo ni nasbírané lesní plody a ořechy. Pozdější generace se naučily pěstovat bavlnu, z které tkaly kvalitní látky a uměly zacházet s lukem a šípy. Většina oblečení byla tkaná nejdříve z juky, později ze zmíněné bavlny. V zimě bylo doplněno ošacení kožešinami. Usuzujeme tak podle velmi dobře zachovaných mumií - díky suchému polopouštnímu klimatu.⁸

Nejstarší příbytky vybudovala kultura Anasazi. Anasazi kombinovali nadzemní domy s hloubením místností pod úrovní země, což se později přestalo praktikovat. Byli to také zruční košíkáři a svoje dovednosti uplatnili i při výrobě speciální pletené obuvi. Slovo „anasazi“ znamená „starobylý“ v řeči Navahů, jejich následovníků. Navahové přišli spolu s kmenem Apačů do této oblasti ze severu, nejspíše z dnešní západní Kanady. Byli to lovci a postupně se přizpůsobili usedlému způsobu života. Další generace už se živili převážně zemědělstvím. Kmeny Hopi, Zuni a Acoma žijí v podobných vesnicích dodnes a podle jejich zvyků můžeme usuzovat, jak vypadala tehdejší společnost.

Po dobytí Mexika chtěli Španělé pokračovat na sever za Rio Grande právě do oblasti zmíněných kmenů. První vyjednaváči, kteří se setkali s kmenem Zuni, byli zabiti. Následovalo tvrdé vojenské tažení. Španělé očekávali, že podobně jako v Jižní a Střední

⁸ Wissler 40-44.

Americe najdou i zde zlato a bohatství. Zemědělské kmeny však netěžily žádné drahé kovy a nové přistěhovalce přijímaly s velikou nevraživostí. Aby indiáni zabránili dalšímu postupu kolonizátorů, odhodlali se v roce 1680 ke společnému odporu. Úspěšné tažení přinutilo Španěly ustoupit až k mexickým hranicím. Po dvanácti letech klidu se Španělé vrátili s ohromnou vojenskou přesilou a definitivně si jihu západ podrobili. Pueblo indiáni byli od této doby nuceni stát se křesťany a převzít evropskou kulturu. Indiáni zvolili taktiku pasivního odporu. Dále tajně prováděli náboženské rituály, vyhýbali se kontaktu s bělochy a stala se z nich vlastně uzavřená společnost. Podobný, samozřejmě umírněný přístup, převládá u těchto lidí dodnes. Vládou Spojených států jim byla dána velká samostatnost. I když děti chodí do běžných škol a v domácnostech se používá některé moderní vybavení, větší společenské změny se v budoucnu nepředpokládají.⁹

⁹ Jiří Ondráček, „Kam zmizeli Anasazi?“ (*Lidé a Země* listopad 2005) 70-72.

3. Kmeny

Mimo již dvě zmíněné nejstarší kultury obývalo celý severoamerický kontinent ještě mnoho jiných větších či menších kmenů. V následující kapitole budou popsány známější kmeny podle příslušnosti k jazykovým rodinám a území na kterém žily. Podle osídleného území můžeme původní obyvatele zjednodušeně rozdělit na kmeny žijící na pobřeží Atlantického oceánu, na tzv. Velkých pláních, na západním pobřeží, na jihovýchodě a jihozápadě kontinentu a konečně i kmeny, které byly schopny se přizpůsobit drsnému podnebí subarktické oblasti.¹⁰ Nejdříve se podrobněji zaměříme na obyvatele vesnic pueblo a celého jihu kontinentu, od Kalifornie po Floridu. Po přiblížení nejvýznamnějších kmenů Velkých plání a subarktické oblasti přejdeme k indiánům Velkých jezer. V závěru kapitoly jsou přiblíženi indiáni atlantického pobřeží, kteří jako první přišli do kontaktu s evropskými osadníky.

3.1. Jihozápad

Jihozápad severoamerického kontinentu byl velmi hustě zalidněnou oblastí. Zdejší teplé počasí a dostatek potravy odedávna lákaly nové příchozí. Některé kmeny, jako např. Navahové a Apačové, přešly téměř celý kontinent a usídlily se v Arizoně a Novém Mexiku. Indiáni žijící výhradně v pueblech jsou Hopiové a Zuniové. Jen část Apačů a Navahů si zvolila puebla, někteří žijí kočovným způsobem. Zmíněné kmeny patří do uto-aztécké jazykové rodiny. Samostatnou skupinu mezi obyvateli jihozápadu tvoří indiáni Kalifornie.

Indiáni kmene **Hopi** stále žijí ve vesnicích typu pueblo v Arizoně. Hopi je jedním z nejznámějších a turisty nejnavštěvovanějším kmenem. Ženy prodávají korálky, keramiku a malé barevně oděné panenky, kterým se říká „kachinas“. Tyto panenky původně symbolizovaly duchy, žijící v okolní přírodě. Panenky byly dříve uctívány, dnes slouží bohužel jen jako suvenýr pro turisty. Hlavním lákadlem je tradiční hadí tanec. Hadí tanec je velmi starý rituál, který má za úkol získat si přízeň duchů a zajistit déšť a dobrou úrodu. Převážná část rituálu je tajná a tak nevíme, jak přesně probíhá. Veřejně přístupný je až samotný tanec muže s hadem v ústech. Většinou jsou používáni chřestýši. Spekuluje se, že hadi jsou před samotným vystoupením zbaveni jedu, protože i přes extrémní nebezpečnost není popsán žádný případ uštknutí. Po ukončení rituálu

¹⁰ David Mauk, John Oakland, *American Civilization. An Introduction* (London: Routledge, 1997) 28-33.

jsou hadi opět vypuštěni na svobodu. Po celou dobu je s nimi dobře zacházeno, aby se pak hadi přimluvili u duchů. Žádný jiný kmen už v současnosti podobný zvyk neudrží, ale podle záznamů prvních španělských průzkumníků prováděla většina indiánů této oblasti podobné rituály s hady, ještěrkami a žábami.¹¹

Navahové jsou v současnosti nejpočetnější indiánský kmen vůbec. Původně malý kmen se velmi brzy rozrostl sloučením s menšími místními kmeny. Navahové jsou proslulí tkanými dekami s barevnými geometrickými vzory, oblíbeným suvenýrem mezi turisty. Deky prodávané dnes mají blíže k rohožím než přikrývkám. Navažské ženy je vyrábějí jen za účelem prodeje návštěvníkům a ne k vlastnímu použití. Původní deky byly větší a z poněkud jemnějšího materiálu. Jsou tkané na tradičním dřevěném stavu. Navahové nežijí pouze v osadách stylu pueblo. Rody severnějších oblastí si staví tzv. hogany, období známějších typů, v kterých žijí Apačové. Hogan má konstrukci kuželovitého tvaru. Stavebním materiálem jsou dřevěné kůly a zvířecí kůže, kůra stromů a hlína. Na vrcholu byl ponechán otvor, aby mohl unikat kouř z ohně. Oheň vyhříval celý interiér. Novější typy hoganů mají půdorys šestiúhelníku s roubenými stěnami jako srub. Pouze svrchní část má kónický tvar. Jsou to poměrně velká, pohodlná a praktická obydlí. V zimě jsou lehce vytopitelná a v létě poskytují potřebný chládek. Hogany jsou stále důležité z duchovního hlediska. Zde se příslušníci rodu scházejí k poradám a jsou zde léčeni nemocní. Navahové nebudují žádné náboženské svatyně a mimo pueblo se pastevci nesdružují do vesnic.

Pocházejí stejně jako Apači ze severozápadu a po přesídlení na jih se z nich stali převážně zemědělci. Navahové sice neprosluli krvelačností jako jejich sousedé Apači, ovšem stejně jako oni podnikali nájezdy na okolní kmeny a brali do zajetí otroky. Také sami Navahové se často stávali zajatci jiných kmenů. Od španělských misionářů se naučili chovu ovcí, pěstování ovoce (hlavně broskví), kovářství a spřádání vlny. V kovářství jsou velmi zruční a vytvořili osobitý styl s originálními vzory. Od Španělů také získali koně. Ovládnutí jízdy na koních zlepšilo pohyblivost Navahů, což sice usnadnilo lov, ale paradoxně i znásobilo počet nájezdů proti samotným Španělům. Když vzájemné napadání trvalo už více jak dvě stě let, bylo pro evropské osadníky nezbytné řešit danou situaci razantně. V roce 1863 byl v té době již proslulý Kid Carson pověřen přemístěním Navahů do vyhrazené rezervace ve Fort Sumner v Novém Mexiku. Carson s Navahy jednal tvrdě. Zabavil stáda ovcí a koně, zničil ovocné sady a zpusťošil vesnice.

¹¹ Soňa Oravcová, „ Jak se ztratil západ“ (*Lidé a Země*, leden 2009) 42-45.

Navahům nezbyla jiná možnost než se podrobit a vydat se na dlouhý pochod do nuceného exilu. Mnoho z nich již dříve žilo v otroctví jiných kmenů nebo bílých osadníků. Příběh Navahů má šťastný konec. Jejich pobyt v Novém Mexiku trval jen necelých pět let. Evropani chtěli dosáhnout toho, aby se Navahové vzdali ničivých bojových tažení a orientovali se výhradně na zemědělství, což ve Fort Sumner nebylo možné, protože zde Navahy postihlo velké sucho, neúroda a epidemie. Když přislíbili, že budou navždy udržovat mír, bylo jim umožněno navrátit se do rodné Arizony. Zde dodnes žijí v nejrozlehlejší indiánské rezervaci ze všech, velké jako státy Vermont, New Hampshire a Massachusetts dohromady. V této rezervaci jsou jak vysoké hory, tak kaňony, z nichž nejúrodnější je Canyon de Chelly s broskvovými sady a kukuřičnými lány.¹²

Ještě před samotnými Apači je třeba zmínit dva malé příbuzné kmeny, které žily jiným způsobem života. Od Apačů se kmeny **Sarsiů a Kiowa Apačů** odštěpily během putování z již zmíněné severozápadní Kanady a přijaly život lovců bizonů Velkých plání. Protože oba kmeny byly početně opravdu velmi malé a slabé, uchýlily se pod ochranu velkých kmenů prérijních indiánů. Sarsiové se sžili s Blackfooty (také nazývanými Černonožci), ale zachovali si určitou míru nezávislosti. Spolu s nimi přesídlili do rezervace poblíž kanadské Calgary, kde jich v současné době žije stále méně. Nové generace přestávají žít tradičním způsobem života a odcházejí do měst za prací. Jak už název napovídá, druhý kmen Kiowa Apačů asimiloval s hrdým a silným kmenem lovců bizonů Kiowa. Díky tomu, že si oba kmeny zachovaly svůj jazyk, můžeme je rozpoznat a slouží jako doklad toho, že Apačové i Navahové se na jih do Arizony a Nového Mexika přestěhovali ze severu.

Apačové si na rozdíl od Navahů zachovali bojovnější povahu lovců a válečníků. Jejich dějiny jsou plné násilí, páchané jimi i na nich. Za Apače je považováno více kmenů, některé se už od počátků apačské historie živily zemědělstvím a nepodnikaly žádné násilné akce, jiné byly velmi agresivní. Někteří Apačové žili v již zmíněných usedlostech stylu pueblo, část z nich zůstala věrná bydlení v týpí, umožňující větší volnost pohybu. Apačové netkali vlastní látky ani nevyráběli keramiku. Soustředili se pouze na košíkářství, v kterém dosáhli velké zručnosti. V porovnání s Navahy měl jejich životní styl blíže k lovcům bizonů Velkých plání.

¹² Wissler 228- 232.

Pro bílé osadníky bylo slovo Apač spojeno s vražděním a pleněním. Ačkoli se od Evropanů naučili chovu dobytka a zdokonalili se v zemědělství, byly vždy jejich vztahy jak se Spojenými státy, tak s Mexičany velmi problematické. Prvním evropským národem, který se s Apači střetl, byli Španělé. Od nich se indiáni naučili jízdě na koni a zacházení se střelnými zbraněmi, což se zde zvrhlo v plenění španělských osad, vraždění a loupení zbraní a koní. Právě Apači jsou kmenem, který s oblibou skalpoval své úhlavní nepřátele. Na straně Španělů byla za každého mrtvého indiána vypsána poměrně velká peněžní odměna. Tato otevřená válka trvala přes čtyřicet let, až do ovládnutí jihozápadu Spojenými státy. Jejich přístup k Apačům byl zpočátku mírnější. Byla tu vůle vyjednávat, ale když se situace nijak neuklidňovala a po výhrůžkách útoky ještě sílily, byl roku 1873 generál George Crook pověřen přemístěním Apačů do rezervace. Po určité době útočný kmen Chiricahua vedený Geronimem opětovně opouštěl rezervaci a pokračoval v útocích. Jako odpověď dorazilo několik tisíc vojáků a po beznadějném boji se Geronimo dobrovolně vzdal. Americká vláda se rozhodla k jednomu z nejkruťších kroků v dějinách Spojených států. Všechny Apače bez rozdílu přemístila do vojenské věznice na Floridě, přestože skupina vedená Geronimem tvořila pouhý zlomek z celé apačské populace. Drtivá většina žila po prvním přesídlení do rezervace usedle. Někteří apačtí muži dokonce sloužili v armádě pod generálem Crookem. Ani vyjednávání vlády s malou delegací ve Washingtonu nemělo úspěch. Kmen Apačů byl nucen žít v zajetí věznice na Floridě a později v Oklahomě po dlouhých dvacet osm let. Kvůli krutému zacházení, nemocem a podvýživě byla úmrtnost žen a dětí hrozně vysoká. Když jim bylo roku 1914 umožněno vrátit se na jihovýchod Arizony,¹³ bojovný duch tohoto hrdého kmene vzal částečně za své a Apačové se už nikdy na odpor nepostavili.

Většina Čechů má s Apači spojeného Vinnetoua, náčelníka Apačů, rudého gentlemana. Tato postava má k realitě bohužel daleko, stejně jako ostatní představy založené na knihách Karla Maye. Jeden vůdce Apačů skutečně vstoupil do dějin, jeho jméno je **Geromino**. Tento statečný a zkušený bojovník vedl útočný apačský kmen Chiricahua, jeden z nejagresivnějších kmenů vůbec. Skutky Geronima jsou velmi rozporuplné. Některými indiány bývá vypořádán jako hrdina, který se vzepřel útlaku a bojoval za svobodu svého kmene. Pro část indiánů, která nechtěla bojovat, přinesl svým agresivním přístupem řadu let utrpení v táborech a není divu, že se dnes mnoho Apačů

¹³ Wissler 225-227.

k jeho odkazu nehlásí. Ve skutečnosti jím vedené útoky neměly s hrdinskými bitvami nic společného. Jednalo se spíše o masakry neozbrojených farmářů. Ani jedna zúčastněná strana není bez viny. Geronimova neústupnost a neochota jakkoli vyjednávat velice komplikovala celou situaci. Geronimo měl ve svém životě devět manželek. Jeho celoživotní nenávist k Mexičanům se dá snadno pochopit, když se dozvíme, že většina jeho žen i dětí byla zavražděna právě Mexičany. Geronimo žil se svým kmenem v táborech na Floridě i Oklahomě, kde zemřel po pádu z koně v pětaosmdesáti letech. Nadiktoval své paměti, které se dočkaly poměrně velké popularity.¹⁴

Kalifornie byla v předkolumbovské době nejhustěji zalidněnou oblastí Severní Ameriky. Téměř všechny kalifornské kmeny patří do penutijské jazykové rodiny. Jména jednotlivých kmenů nejsou příliš známá. Indiáni neuznávali žádné silné vůdce a jen velmi zřídka se jeden kmen prosazoval na úkor druhého. Pro příklad lze zmínit Maiduy, Kostany a Vintuy. Ačkoli tu žilo velké množství kmenů na relativně malém území, není dochovaná žádná zmínka o jakémkoli válečném konfliktu. Kalifornie byla pro své obyvatele pomyslným rájem. Mírné zimy, bujná vegetace a hojnost zvěře garantovaly indiánům dostatek jídla po celý rok. Nemuseli tedy, na rozdíl od obyvatel severu, řešit palčivý problém nedostatku potravin v zimě. Způsob života obyvatel od severu (dnešních hranic Kalifornie s Oregonem) k jihu (západní Mexiko) byl v této oblasti téměř zcela jednotný, což můžeme přisuzovat právě hustotě zalidnění. V řídké osídlených oblastech severoamerického kontinentu byly od sebe jednotlivé kmeny často izolované, což logicky vedlo k odlišení. V dobách největšího rozkvětu se odhaduje počet kmenů obývajících Kalifornii mezi dvěma a třemi stovkami. Kmeny byly v porovnání s ostatními oblastmi malé a byly velmi volně organizované, jen na úrovni místních rad. Jednotné vedení společným náčelníkem nevzniklo. Tento způsob minimálního vůdcovství místním indiánům vyhovoval. Necítili potřebu sjednotit se. Nikdy také nevznikla nutnost spojit se v boji proti společnému nepříteli. Kalifornské kmeny tedy prošly od dob prvního osídlení jen nepatrným vývojem.

Když přišli první Evropané, nenarazili kupodivu na žádný organizovaný masovější odpor, jak tomu byli zvyklí na východě a z Velkých plání. Získávali jednu vesnici po druhé. Potlačit drobné vzpoury nebyl pro armádu problém. Nejdříve přišli roku 1769 do Kalifornie Španělé, kteří začali zprvu s dobrovolnými křesťanskými misemi. Tyto mise

¹⁴ Jaroslav Peprník, *A Guide to American Studies-A Guide to the U.S.A II* (Olomouc: Univerzita Palackého, 2003) 51.

se záhy zvrhly v tažení za účelem pokřtít místní indiány a přizpůsobit je evropské kultuře za každou cenu.¹⁵ Indiáni byli nuceni žít v uzavřených zemědělských a průmyslových komplexech a tvrdě pracovat. Jejich organismus nebyl na nic podobného připravený. Mnoho z nich zde také zemřelo na nemoci zavlečené Evropany. Po přibližně třech desetiletích vytvořili Španělé z jižní části kalifornských indiánů podrobený národ. Definitivní úpadek pro všechny kmeny přinesli američtí imigranti. Zlatá horečka vypukla v Kalifornii po roce 1848, kdy byla v pohoří Sierra Nevada objevena zlatá žíla.¹⁶ Na jihozápad se začali stahovat různí zlatokopové a dobrodruzi. Ze všeho nejméně jim záleželo na původních obyvatelích. Přistupovali k nim jako k méněcenným divochům, kteří jim pouze zabírají místo. Jakékoli nároky indiánů na půdu ignorovali a nepřipouštěli žádné vyjednávání. Nastalá situace znamenala pro indiány definitivní konec předchozího idylického bezkonfliktního života. Až ve dvacátých letech 20. století se jejich situace výrazněji zlepšila. Vláda udělila původním obyvatelům občanství Spojených států a indiáni mohli žádat odškodnění. Během dalších let byla kalifornským kmenům vrácena část území, kde dnes hospodaří na řadě malých farem a rančů.¹⁷

3.2. Jihovýchod

Na jihovýchodě severoamerického kontinentu žily kmeny, kterým se souhrnně začalo říkat „**pět civilizovaných kmenů**“. Patří mezi ně Kříkové, Seminolové, Čikasóové, Čoktóové a nejslavnější Čerokiové. Všech pět civilizovaných kmenů patří do irokézské jazykové rodiny. **Kříkové** měli zprvu dobré vztahy s Angličany, prodali dokonce část svého území zakladatelům Georgie. Když byli záhy obklopeni přistěhovalci a cítili, jak se pomyslná smyčka stahuje, vrhli se v roce 1813 do boje. Po necelém roce byli poraženi, náčelník Rudý orel se vzdal. Následovalo zabavování území Kriú a násilné přesídlení.¹⁸ **Seminolové** obývali převážnou část Floridy, kam se stáhli před Angličany z Georgie. Vzporovali i španělskému vlivu z jihu, neboť Florida byla od počátku osidlování pod vlivem Španělska. V neprostupných močálech se jim podařilo udržet si jistou míru samostatnosti. Až do poloviny 20. stol. Seminolové odmítali veškerou

¹⁵ Edward Holland Spicer, *The American Indians* (Cambridge: Harvard University Press, 1982) 141.

¹⁶ Jaroslav Peprník, *A Guide to American Studies-A Guide to the U.S.A. I* (Olomouc: Univerzita Palackého, 2004) 81.

¹⁷ Wissler 202-204.

¹⁸ Peprník, *A Guide to the U.S.A II* 47.

pomoc ze strany USA. V současnosti se už přizpůsobili a začleňují se do většinové společnosti.¹⁹

Čerokiové

Nejznámější a nejpočetnější z „pěti civilizovaných kmenů“ jsou bezesporu Čerokiové. Čerokiové žili na obou stranách dolního toku řeky Mississippi. Větší, pro Evropany známější, byla východní část kmene. Pěstovali bavlnu a tkali vlněné deky. Byli to pomyslní intelektuálové mezi indiány. Jejich vůdce Sequia, podle kterého jsou pojmenovány známé stromy v Kalifornii, vyvinul speciální čerokijské písmo. Díky jeho jednoduchosti a srozumitelnosti se ho většina Čerokiů rychle naučila. Používali například cedule pro označení míst, což byla u indiánů rarita. Patří sice do irokézské jazykové rodiny, vždy však byli s ostatními Irokézy v konfliktu. Původně žili v oblasti současného Tennessee, Severní a Jižní Karolíny. Pod tlakem postupujícího evropského osídlení se stáhli na jih přibližně do dnešní Georgie.

Kmen Čerokiů se proslavil vřelými vztahy s evropskými osadníky, zvláště s Angličany. Mnoho Čerokiů se vdalo nebo oženilo s bělochy a začalo farmařit. Dnes proto rozlišují tzv. plnokrevné Čerokie a míšence, žijící mimo rezervace moderním způsobem života. Spolu s Angličany bojovali proti Francouzům a Španělům a zůstali jim věrni i ve válce o nezávislost. Po vzniku Spojených států amerických začaly jejich problémy. Vyústily až k nucenému přesunu. Stát Georgia si začal činit nárok na čerokijské území. Nejdříve se snažili spor řešit soudně, rozsudek soudu ale vyzněl ve prospěch Georgie. Čerokiové byli za asistence armády roku 1838 násilně přesídleni na západní břeh Mississippi. Podobný osud potkal na jihovýchodě i ostatní čtyři „civilizované kmeny“. Tomuto nucenému přesunu se říká „Cesta slz“ (Trail of Tears) a zemřelo při něm až 4000 Čerokiů, ostatní kmeny nepočítaje.²⁰

Kaddové

Menší jazyková skupina pouze dvou významnějších kmenů Pónyů a Vičitů žila západně od řeky Mississippi, v dnešním severním Texasu, Oklahomě, Kansasu a Nebrasce. **Pónyové** žili severněji a v dobách největšího rozkvětu dosahovali až k řece Missouri, k území Jižní Dakoty. Živili se hlavně lovem bizonů. Velmi se podobali algonkinským lovcům Velkých plání. Kladli velký důraz na spiritualitu a byli i celkem zkušení

¹⁹ Wissler 170.

²⁰ Spicer 81.

astronomové. Vytvořili pro svou potřebu kalendář, zachycující pohyb hvězd a zároveň datující setbu a sklizeň. Nebyli to tedy klasičtí lovci bizonů, protože se věnovali i zemědělství. Uctívali kukuřici, ranní a večerní hvězdu jako dar od bohů. Nebydleli v přenosných týpích, ale v dřevěných domech. Ve větších domech mohlo žít až třicet lidí. Po rozšíření koní nebylo výjimkou je uvnitř ustájit.²¹ Vedle náčelníka měl nejdůležitější postavení v kmeni šaman, nazývaný medicine man. Šamani měli za úkol léčit nemocné a komunikovat s duchy, vyskytujícími se v okolní přírodě. Získávali si jejich přízeň, aby byla zajištěna dobrá úroda a měli úspěch v boji. Podle pověstí dokázali nejmocnější šamani na počkání měnit počasí a dokonce oživovat mrtvé. Každoročně přinášeli dokonce lidskou rituální obět jitřní hvězdě. Z těchto příběhů je patrné, jak velkou váhu připisovali kouzlům a bohům.

Pónyové nikdy neválčili se Spojenými státy, vždy ustupovali jejich požadavkům. V roce 1818 postoupili většinu svého teritoria USA a obývali už relativně malou část Nebrasky. Americké armádě byli velmi užiteční, když se zúčastnili boje proti Siouxům. Adekvátní odměny se Pónyům nikdy nedostalo. Na konci 19. století jim byla výměnou za půdu v Nebrasce přidělena rezervace v Oklahomě. Po přesídlení se ani jejich kmeni nevyhnula epidemie neštovic a během deseti let zemřelo 5000 příslušníků kmene.²² Pónyové se tedy ocitli na novém neznámém území v méně než polovičním počtu. Je pochopitelné, že trvalo dlouho, než se Pónyové „odrazili ode dna“. Část kmene se dnes živí chovem dobytka, většina převzala moderní styl života a žije mimo rezervaci.

3.3. Pomezí

Kmenům **Kiowa**, **Komančům** a **Šošonům** se říká pomezní a to hned z několika důvodů. Formálně patří do stejné jazykové rodiny jako indiáni puebel, ale životním stylem jsou blíže indiánům Velkých plání. Žili na pomezí pouští jihozápadu a préríí osídlených lovci bizonů. Souhrnně se těmito třem spojencům říkalo Snakes (hadi), patrně podle Snake River v Idahu. Stejně jako ostatní kmeny lovců se Snakes postupně přemísťovali a v době příchodu Evropanů obývali pás od dnešních hranic USA a Kanady až po Texas.

Pro okolní kmeny to byli obávaní válečníci. S vládou Spojených států vždy vyjednávali v míru. Za své nepřátele považovali Texasany a Mexičany. Vytrvale útočili především

²¹ Wissler 156.

²² Spicer 95.

na Texas. Poté, co po roce 1848 připadlo USA Nové Mexiko a Texas dobrovolně vstoupil do unie, vznikla paradoxní situace. Indiáni chtěli zachovat domluvený mír se Spojenými státy, ale nechápali, že se situace změnila a pokračováním v nájezdech na Texas dohodu porušovali. Celou situaci musela uklidnit až armáda, která po dohodě roku 1874 kmen Komančů a Kiowa přesídla do rezervace v Oklahomě.

Šošoni žili nejseverněji z pomezích kmenů na území dnešní Montany a Wyomingu. Více než jakýkoli jiný kmen se proslavili svou loajalitou ke Spojeným státům. Zásahu na této pověsti mají dvě velké osobnosti Šošonů: Sacagawea a Washakie.

Washakie byl šošonský náčelník, statečný válečník, inteligentní a taktní diplomat. V mládí se proslavil velkou odvahou v boji proti nepřátelským kmenům, hlavně Čejenům a Siouxům. Brzy se stal náčelníkem a zůstal jím až do vysokého stáří. Téměř sedmdesátiletý vedl Šošony na pomoc generálu Crookovi a v boji s nepřátelskými kmeny zachránil jeho armádu před naprostou porážkou. Jeho kmen měl i přes všechny prokázané služby problémy s nedodržením smluvených podmínek nejdříve na šošonském území a později v rezervacích. Washakie vedl vyjednávání s americkou vládou jako skutečný diplomat v porovnání s ostatními kmeny. Trpělivě vysvětloval všechny problémy s nedodržením smluveného zásobování, pytláčením na indiánském území atd. Chtěl se za každou cenu vyhnout válce s USA, protože chápal, že by byla pro jeho kmen zničující. Na sklonku života se smířil i s přemístěním do rezervací. Když roku 1900 zemřel, americká armáda mu na důkaz úcty vypravila slavnostní vojenský pohřeb.

Sacagawea je velkou osobností nejen šošonského kmene, ale celé americké historie. Mezi bělochy si jako jedna z mála indiánských žen své doby vydobyla uznání. Byla vypořádána na mnoha obrazech a sochách. Nabízí se připodobnění k možná neprávem slavnější Pocahontas. Jako malá holčička byla během jednoho boje mezi kmeny zajata a převezena z rodného Wyomingu do Severní Dakoty, kde ji na trhu s otroky koupil francouzsko-kanadský lovec a obchodník s kožešinami Toussaint Charbonneau. Sacagawea měla štěstí v neštěstí, protože Charbonneau se o ni poměrně dobře staral a poskytl jí i základní vzdělání. V jejich přibližně osmnácti letech si ji vzal za manželku. Jeho první žena byla shodou okolností také z kmene Šošonů. Do Dakoty v té době dorazila expedice Clarka a Lewise, která měla za úkol zmapovat nově nabyté americké

území.²³ Charbonneau byl najat jako průvodce a Sacagawea se expedice zúčastnila také. Doufala, že se vrátí do rodiště ke svému kmeni. Jak víme ze záznamů, během cesty se jí narodil syn. I přes tuto „komplikaci“ byla velice statečná a po celou dobu bez větších problémů udržovala tempo s jinak výhradně mužskou výpravou. Velmi dobře se orientovala v terénu, stala se pomyslným vůdcem celé výpravy. Při setkání s šošonskými kmeny tlumočila a spolu s Clarkem a Lewisem dojednala nové podmínky vztahů s vládou. Se svým kmenem nesměla zůstat, a tak spolu s expedicí pokračovala až k pobřeží Tichého oceánu. Po úspěšném zmapování severozápadu, v té době ještě osadníky neobydleného, se opět vrátila do Severní Dakoty. Kapitán William Clark získal k Sacagawee i jejímu muži velmi vřelý vztah. Když v roce 1812 ve svých pětadvaceti letech Sacagawea zemřela na blíže neurčenou horečnatou nemoc, Clark se z úcty k ní postaral o jejího syna i roční dceru.²⁴

3.4. Velké pláně

Západně od Velkých jezer a východně od Skalistých hor se rozkládají rozlehlé plochy tzv. Velkých prérií (plání). Na travnatých pastvinách žila obrovská stáda bizonů, poskytující obživu mnoha kočovným indiánským kmenům. Evropská představa o indiánech je nejbližší životnímu stylu právě těchto lovců. Jak již víme, indiáni se naučili jezdit na koních až od Evropanů. Před tím za stády putovali pěšky, a proto byl lov náročnější. Tito indiáni nevyráběli keramiku a nikdy se nevěnovali zemědělství. Jejich tradičním obydlím bylo známé týpí. Stavebním materiálem byla kostra z dřevěných kůlů, kůže a kožešiny. Nebylo tedy celodřevěné a umožňovalo přesuny za stády bizonů.

Kmeny žijící v této oblasti patří spolu s indiány atlantického pobřeží do algonkinské jazykové rodiny. Největší kmeny Velkých plání jsou Blackfootové, Kriové, Arapahové a Čejeni. Vzhledem k velké vzdálenosti a izolovanosti jednotlivých kmenů jsou mezi indiány Velkých plání a východními kmeny poměrně značné rozdíly. Dodnes není zcela jisté, zda Algonkinové žili původně v lesích na východě nebo na prériích. Podle hustoty osídlení a stáří archeologických nálezů se historikové přiklánějí k původnímu osídlení u atlantického pobřeží.²⁵

²³ Koupě Louisiany od Francie 1803, prezident T. Jefferson od Napoleona Bonaparte za 15 mil.USD.

²⁴ Wissler 249-256.

²⁵ Stingl 379-382.

Blackfootové (také nazývaní Černonožci) byl silný a hrdý kmen žijící na severozápadě Velkých plání. Jejich území bylo velice rozsáhlé a kopírovalo východní pohoří Skalistých hor v dnešní kanadské Albertě a americké Montaně. Pohoří na jedné straně tvořilo přirozenou bariéru. Ze všech ostatních směrů se museli bránit útokům zneprátelených algonkinských kmenů a Irokézů. Díky staletým bojům se stali statečnými válečníky a zručnými lovci. Používali klasický luk, šípy a kopí. Převzetí střelných zbraní lov i boj velice usnadnil. Obchodníci s kožešinami, což byli první běloši, kteří se s Blackfooty dostali do kontaktu, v nich viděli čestné, disciplinované a hrdé indiány. Od Evropanů se velmi brzy naučili jízdě na koních. Díky vhodnému podnebí a pastvinám brzy úspěšně chovali velká stáda. Ještě před objevením Ameriky se naučili jezdit na mulách, protože potřebovali překonávat velké vzdálenosti. Protože sídlili právě na severozápadě kontinentu, nepostihla je první vlna bojů s Evropany. Nebýt několika epidemí neštovic, pravděpodobně by velmi dlouho jejich nadvláde odolávali. Právě neštovice, jimiž se nakazili od osadníků a kanadských obchodníků s kožešinami, přinesly Blackfootům opravdovou zkázu. Na neštovice zemřely mezi lety 1836 až 1857 tři čtvrtiny populace. Další rána přišla v podobě alkoholu. Kanada po zkušenostech s ničivým dopadem alkoholu na indiány záhy zakázala jeho směnu za zboží. Ze Spojených států však stále přicházelo mnoho obchodníků s whisky, kteří dokonce naváděli indiány ke krádežím koní a dobytka farmářům. Především jižní větev Blackfootů byla zásluhou takového vlivu bělochů zcela zničena a zbylí indiáni se uchýlili do rezervace v Montaně. Měli zakázáno překračovat její hranice, tedy přejíždět do Kanady, kde byli dříve zvyklí lovit. Další rána přišla, když byli bizoni v Montaně vyloveni a vypukl hladomor tak krutý, že indiáni museli jíst i kůru stromů. Americká vláda pomohla dodávkami potravin. Po určité době se situace znormalizovala a ve 20. století se kmen opět rozrostl. Blackfootové žijící na severu jejich teritoria měli nesrovnatelně lepší podmínky. Také byli přesídleni do rezervace, ale nepostihl je hladomor a epidemie se jich dotkla jen okrajově. Nyní jich většina žije v Kanadě mimo rezervaci. Dokázali se plně přizpůsobit modernímu způsobu života.

Arapahové býval poměrně velký kmen žijící u řeky Saskatchewan v Kanadě. Na konci 18. století většina Arapahů zemřela na epidemii obávaných neštovic. Zbylí jedinci už nebyli schopni čelit útokům okolních kmenů. Uchýlili se proto pod ochranu tehdy ještě silných Blackfootů. Tyto dva kmény postihl tedy v 19. století stejný osud. Dnes žije část Arapahů v rezervacích v Oklahomě a Wyomingu, část v rezervacích Saskatchewanu.

Arapahové mají blízko nejen k Blackfootům, ale i ke svým jižním sousedům - Čejenům.²⁶

Čejeni žili původně u Hořejšího jezera a věnovali se jak lovu, tak i zemědělství. Lov bizonů, kterých byla na prériích opravdu hojnost, nabízel přitažlivější způsob obživy, a tak se Čejeni rozhodli opustit svoje území. Putovali na jihozápad k řece Missouri a dál na jih. Postupně zcela opustili zemědělství a stali se skutečnými indiány Velkých plání. S Arapahy sdílí mnoho tradic a náboženských rituálů. Velmi známý je tzv. „tanec slunce“, který sice znají i jiné kmeny, ale u Čejenů se zachoval v nejpůvodnější podobě. Dále uctívají luk s dvěma šípy na lov a dvěma pro válku, posvátné dýmky a zvláštní spirituální význam má chomáč srsti samice bizona, symbolizující úspěch v lovu a hojnost stád. Ženy byly zručné ve výrobě korálek a dekorativní malbě na kůži. S přibývajícím počtem bělochů postihl Čejeny stejný osud jako ostatní prérijní indiány. Oproti ostatním kmenům byli velmi bojovní, podnikali četné nájezdy na osadníky a nechtěli se smířit s životem v rezervaci. Jejich výboje byly krutě potlačeny na hranicích Oklahomy a Texasu generálem Custerem. Mnoho Čejenů zemřelo, přišli o většinu svých koní a majetku a následně byli umístěni do rezervace v Oklahomě. Stejně jako v jiných rezervacích se potýkali s úbytkem bizonů. Jejich poslední vzpoura, při níž se spojili i s jinými kmeny, byla potlačena. Čejenům se rozplynula naděje na svobodný život lovců bizonů.

Siouxové byl velký indiánský kmen sestávající původně z přibližně deseti podkmenů, které se postupem času spojily, takže se utvořily jen tři skupiny. To, co my spojujeme obecně se Siouxy, jako např. styl života prérijních indiánů a války s bělochy, patří jen k podkmenu Dakotů. Ostatní příslušníci Siouxske jazykové rodiny žili na hranici lesních oblastí a prérií. Způsobem obživy, bydlením a ošacením byli původně blízcí Algonkinům atlantického pobřeží, přemístili se ale na západ a přejali životní styl lovců bizonů. Protože kmeny žily od sebe izolovaně, vyvíjely se i jejich jazyky odlišně. Dnes jsou mezi nimi jen nepatrné podobnosti.

Dakotové byl nejpočetnější a nejsilnější kmen Siouxů. I jazyk Dakotů byl vzhledem k velice rozsáhlému obývanému území rozlišen do různých dialektů. Navzájem si však bez větších obtíží rozuměli, jako např. Češi a Slováci. Slovo „dakota“ je jejich pojmenování sebe sama a znamená „přátelský“. Z dakotského jazyka také pochází slovo

²⁶ Wissler 102-108.

„minnesota“, které se překládá jako „hodně vody“ nebo „voda nebeské barvy“.²⁷ Právě stát pojmenovaný Minnesota leží na původním teritoriu Dakotů. Pod tlakem ostatních přesunujících se kmenů postoupili i oni na západ. V době příchodu prvních Evropanů žili v Severní a Jižní Dakotě a na východě Montany. Když v 19. století začalo směrem na severozápad mířit stále více osadníků a železnici se přepravovaly dodávky surovin a stavebního materiálu na západ, Dakotové odmítli ustoupit. Podnikali kruté nájezdy, vraždili osadníky a vykrádali nákladní vlaky. Spojené státy se opakovaně pokoušely s Dakoty vyjednávat. Konečné dohody bylo dosaženo ve Fort Laramie v roce 1851. Indiáni přislíbili neútočení výměnou za pravidelnou výplatu jakési státní renty. Bylo jasně vymezeno siouxske území, na které platil pro osadníky zákaz vstupu.

Smír bohužel nevydržel dlouho. Možná, že nebyla ani na jedné straně dostatečná vůle mír udržet. Po zvážení všech okolností musí každý pozorovatel dojít k závěru, že větší vina je na straně Spojených států. V 70. letech 19. století se běloši dozvěděli o nalezišti zlata v Jižní Dakotě. Do dakotského teritoria vstupovali i přes zákaz první zlatokopové, čímž byla porušena zmíněná dohoda. Americká vláda nepodnikla žádné kroky na obranu indiánů, a tak stále více hledačů zlata vstupovalo přímo do posvátného území Black Hills. Indiáni zde po celá staletí uctívali svá božstva a přinášeli rituální oběti. Pojmenování Black Hills vzniklo podle jehličnatých stromů, hlavně borovic, které z dálky vypadají tmavě, proto tedy „černé hory“. Náčelníci siouxske kmenů se rozhodli bránit a úspěšně vzdorovali americké armádě. Tři hrdí Dakotové vstoupili do dějin vítězstvím nad generálem Custerem v bitvě u **Little Big Hornu** roku 1876. Byli to náčelník „Sedící býk“ (Sitting Bull) a válečníci „Šílený kůň“ (Crazy Horse) a „Rudý oblak“ (Red Cloud). Dakotové zvítězili v této bitvě v Montaně i přes to, že byli o poznání hůře vyzbrojeni. Generál Custer byl hrdina občanské války. Jeho vojsko mělo za sebou mnoho zkušeností z války. Za několik hodin byla Custerova vojska zničena a sám jejich velitel přišel o život. Little Big Horn je nejslavnější bitva indiánů s bělochy.²⁸

Siouxové nevydrželi dlouho vzdorovat a neudrželi si svoji samostatnost. Na konci 19. století byli téměř všichni bizoni vybiti a bez nich indiánům hrozilo vyhladovění. Žádné jiné dodávky jídla ani zbraní nebyly dosažitelné. Siouxové byli přinuceni se podvolit. Velké siouxske území bylo vládou Spojených států rozděleno na řadu malých

²⁷ Joseph Bruchac, „Mapa indiánských kultur Severní Ameriky“ (*National Geographic-příloha* říjen 2004).

²⁸ Stingl 455.

izolovaných rezervací. Dakotové byli zcela závislí na přidělech. Vláda měla v plánu indiány postupně „zcivilizovat“ a přimět je žít se chovem dobytka. Situace byla stále napjatá. Popularitu mezi Dakoty a dalšími drobnějšími kmeny získalo hnutí směřující v nové vítězství nad bělochy a oživující indiánské náboženské tradice, hlavně tzv. „tanec duchů“. Při velkém shromáždění vyznavačů tohoto hnutí došlo u říčky **Wounded Knee** k obrovskému masakru. Americká armáda si zřejmě špatně vyložila povahu indiánského tance a považovala ho za přípravu k boji. Indiáni navíc bez povolení opustili rezervaci. Krvavá událost u Wounded Knee znamenala pro indiány definitivní konec všech nadějí na změnu poměrů a na obnovení původního způsobu života.²⁹

V současnosti žije část Siouxů v rezervacích v Jižní a Severní Dakotě a vyjíždí za prací do okolních měst. Menšina se živí chovem hospodářských zvířat. Stále více jedinců se stěhuje do měst za vidinou lepšího uplatnění a dosažení vyšší životní úrovně.

3.5. Severozápad

Na velice rozsáhlém území západní části Kanady, zahrnující i pobřeží Tichého oceánu patřící Spojeným státům, žily kmeny **nadenejské** jazykové rodiny. Do velké nadenejské rodiny patří kmeny slavných tvůrců totemů a lovců žijících v lesích severní Kanady. Na severu jejich území končilo spolu s řídnoucími lesy a subpolární tundra už patřila eskymákům. Jihovýchodními sousedy byli Algonkinové. Může se zdát překvapivé, že stejného původu jako tito „seveřané“ jsou i již zmínění Navahové a Apačové, ze vzdálené Arizony a Nového Mexika. I oni byli původně jedním z kmenů severozápadu, ale rozhodli se přesunout na jih za vidinou snazšího života.

Totemy bývají obecně spojovány se všemi severoamerickými indiány. Jejich tvůrci ve skutečnosti žili pouze podél tichomořského pobřeží od Oregonu a Washingtonu přes západní Kanadu až po jižní Aljašku. Totemy byly pro tyto indiány vyjádřením příslušnosti k danému klanu. Původy klanů připisovali nadpřirozeným pololidským, polozvířecím bytostem, a proto byla tato zvířata vyobrazována na totemech. Před obydlím každého klanu (nebo jen rodiny) stály jako symbol síly a původu vyřezané totemové sloupy nejrůznějších velikostí. V Evropě můžeme k totemům volně přirovnat šlechtické erby.³⁰

²⁹ Spicer 105-109.

³⁰ Wissler 214-215.

V kanadském vnitrozemí žily na místní poměry početné kmeny Čipevajanů i tzv. Žlutých nožů a Psích žeber. Jejich odvěkými nepřáteli byli eskymáci, kteří zabrali celé pobřeží od Aljašky přes Hudsonův záliv až po poloostrov Labrador. Nadenejci se s eskymáky setkávali jen zřídka při lovu v tundře, v ojedinělých případech mezi sebou bojovali o území. V severokanadských jehličnatých lesích lovili hlavně losy a karibu (příbuzný soba). Oblékali se do kožešin, jedli maso a pili jejich tučné a výživné mléko. Výroba oblečení zabrala ženám mnoho času. Kvalitně sešít nepoddajné kožešiny a ozdobit je tradičními vzory vyžadovalo zkušenost a zručnost. Právě tyto lovci vynalezli sněžnice a sáně. Na sáňkách nejezdili jako my dnes, ale nejdříve na nich převáželi těžké nástroje. Teprve později do nich zapřahali psy. Určitý typ sněžnic měl dokonce jakousi skluznici, takže se daly použít jako primitivní lyže.

Nadenejci byli hlavně severští lovci vysoké zvěře, kteří se dokázali přizpůsobit nehostinným přírodním podmínkám a drsnému počasí. Jelikož velká část kmenů obývala pobřeží, stali se z nich obratní rybáři. Lovili kromě ryb i tuleně. Troufli si dokonce i na velryby. Tito indiáni byli zruční dřevaři a řezbáři. Z okolních hlubokých lesů získávali dostatek dřeva a vyráběli z něj nejen totemy, ale i propracované masky, lodě a domy. Obydlí stavěli ze silných, nahrubo stlučených trámů. Mezery mezi nimi izolovali hlínou nebo kůrou stromů. Pokud kmen žil blízko oceánu, stavěl své domy orientované vchodem k pobřeží. Uprostřed centrální místnosti bylo samozřejmě ohniště k ohřátí interiéru. Kouř vycházel malým otvorem ve střeše, který se při sněhové vánici uzavíral. Domy byly velké a žilo v nich i několik desítek příbuzných. Mimo dřevařské práce se indiáni severozápadu proslavili přímo umělecky zdobenými kůžemi a textiliemi s vyobrazením totemových zvířat.

Stejně jako u mnoha indiánských kmenů byl i u nadenejské rodiny šaman velmi důležitou osobností náboženského života. Zprostředkoval kontakty se zesnulými předky a uctívanými duchy, prováděl náboženské rituály. K rituálům sloužily vyřezávané masky. Uctívaly se i výjevy na totemech. Když příslušník kmene zemřel, byl mu zasvěcen speciální obřad, tzv. potlatch, po kterém následovala smuteční slavnost, při níž příbuzní vypořádali „pozůstalost“. V současnosti se termínu potlatch používá pro více indiánských svátků. Ve společnosti příslušníků nadenejské rodiny, zvláště u severských kmenů, byla společnost rozdělena do tří vrstev. Nejvýše stálo několik málo aristokratů, ovšem většinu tvořila vrstva prostých lidí. Třetí a nejnižší postavená skupina lidí byli otroci. S otroky se nakládalo jako s majetkem a bylo běžné

přinášet lidské oběti k získání přízně nadpřirozených bytostí. Mnoho indiánských kmenů si nechávalo válečné zajatce, aby pro ně pracovali. Tento fenomén je v rozporu s evropskou představou o indiánech - lidech žijících volným, demokratickým způsobem života.³¹

Nehostinné prostředí severu zachránilo Nadenejce i eskymáky od konfliktů s evropskými přistěhovalci. Francouzští osadníci Kanady se usazovali na jihu a hlouběji na sever se nepouštěli. Trvalo dlouho, než byl sever kontinentu řádně prozkoumán. Mnoho původních obyvatel se poprvé setkala s bělochy na konci 19. století během zlaté horečky. Říčka Klondike, přítok Yukonu na Aljašce, se ukázala jako zlatonosná³², což přilákalo bohatstvíchové dobrodruhy. Další vlna přistěhovalců přišla až v 60. letech po objevu ložisek ropy na severním pobřeží. Původní obyvatelé získali poměrně vysoké odstupné za svá území a dnes stejně jako ostatní občané Aljašky pobírají státní dividendu z těžby ropy.³³ Aljaška i severní Kanada nejsou dodnes hustě zalidněné. Místní původní obyvatelé nebyli příliš nuceni přizpůsobovat se evropským příchozím. Postupně si osvojili mnoho vynálezů, aby si usnadnili život v drsné přírodě.

Eskymáci patří sice k původním obyvatelům Severní Ameriky, ale mezi americké indiány se nezahrnují. Žijí v polární oblasti severoamerického kontinentu, ve východní části ruské Sibiře a v Grónsku. Souhrnným pojmenováním eskymáci se rozumí tři podkmeny. Jupikové žijí na západě Aljašky a východě Sibiře, na zbytku popsaného území jsou Inuité a vzdálenějšími příbuznými jsou Aleutové.³⁴ Aleuty jsou souostroví, táhnoucí se jižně od Aljašky až k poloostrovu Kamčatka. I když s Nadenejci vedli spory, jejich životní styl se navzájem velmi podobal. Byli jen více orientovaní na rybolov a nezimovali v lesích, ale na zamrzlém pobřeží. Indiáni věří, že slovo eskymák pochází od Algonkinů a znamená „pojídač syrového masa“.³⁵ Skutečný původ ani význam není jasný. V Kanadě a Grónsku proti tomuto pojmenování protestují, slovo eskymák mezi nimi samými získává pejorativní zabarvení a sami si říkají Inuité.

³¹ Wissler 215-222.

³² Peprník, *A Guide to the U.S.A II* 93.

³³ Mauk, Oakland 47.

³⁴ „Eskimo“ (*Wikipedia*, 29. března 2010)

<<http://en.wikipedia.org/wiki/Eskimo>>.

³⁵ Stingl 392.

3.6. Indiáni východní Kanady

V hustě zalesněné oblasti jižně od Hudsonova zálivu žilo jen málo indiánských kmenů. V dnešní Manitobě, Ontariu a v pruhu podél hranic se Spojenými státy, vedoucího až do Nového Skotska, se usídlilo několik desítek příslušníků algonkinské jazykové rodiny. **Ottavové**, původně žijící na severu v Ontariu, přesídlili na jih k Michiganskému jezeru. **Kríové** a **Naskapiové** se přizpůsobili drsné přírodě a chladnému klimatu. Naskapiové žili na východě, převážně ve vnitrozemí poloostrova Labrador. V porovnání s kmeny na jihu měli o poznání tvrdší život. Půda severu byla méně úrodná a neposkytovala dostatek lovné zvěře. Odívali se do dlouhých kožených kabátů, zdobených červenými ornamenty. V zimě byla nutná hustá kožešina a sněžnice.

Díky nehostinnosti zdejšího podnebí, které nelákalo k usídlení, se vyhnuli válkám s Evropany. Občas si vydělávali jako průvodci lovců a obchodovali s kožešinami. Vše provozovali v menší míře než kmeny Velkých plání. Téměř ze všech stran byli obklopeni nepřátelskými kmeny, ze severozápadu byli jejich nepřáteli eskymáci a z jihu Irokézové. Irokézové byli obzvláště nelítostní a nebyť pozdější intervence kanadské vlády, pravděpodobně by tyto dva kmeny zcela vybili.

3.7. Velká jezera

Kmeny sídlící u jezer na hranicích USA a Kanady měly se svými severními sousedy mnoho společného. Stejně jako Kríové a Naskapiové, museli se i zdejší kmeny vypořádat s poměrně neúrodnou zemí, nevhodnou pro pěstování kukuřice. Její místo v jídelníčku nahrazovala divoká rýže, rostoucí u břehů jezer. Evropani rýži až do setkání s indiány neznali a říkali jí divoký (planý) oves. Velmi užitečným stromem byla bříza, jejíž kůru používali pro stavbu příbytků a z kmenů dlabali kánoe. Právě indiáni Velkých jezer kánoe vynalezli, pohybovali se na nich po velké ploše jezer. Z Michiganského jezera mohli dokonce plout na jih po řece Mississippi. Kánoe sloužily také při sklizni rýže a rybolovu. Lovili hlavně jeleny, losy a vodní ptactvo. Z mízy javorů uměli vyrábět cukr a sirup.

Nejhustěji bylo obydleno okolí Hořejšího, Michiganského a Huronského jezera. Algonkinské kmeny obývaly sever jezer, Irokézové žili na jižní straně. Z algonkinské jazykové rodiny můžeme jmenovat kmen Kriů a Ottawů. Irokézské kmeny jsou známější. Patří sem Huroni a Eriové. Tyto kmeny byly poměrně mírumilovné. Do boje

vstupovali jen v případě obrany. Podporovali Francouze v jejich konfliktu s Angličany, ale otevřené války se nikdy nezúčastnili.³⁶

Irokézové jsou početně menší jazyková rodina než Algonkinové. Obývali i mnohem menší území. Tyto dvě velké indiánské rodiny byly zapřísáhlými nepřáteli. Irokézové většinou vycházeli ze vzájemných bojů vítězně. Přišli z jihovýchodu kontinentu a podél Apalačského pohoří postupovali na sever až do Kanady. Nežili tedy u pobřeží Atlantického oceánu, znali však rybolov a používali kánoe, protože osídlili jižní stranu Velkých jezer. Všichni Irokézové striktně zachovávali rodovou a kmenovou strukturu. V dlouhých společných domech mohlo žít až dvacet rodin. Přibližně v dnešním státě New York žilo společenství pěti, posléze šesti irokézských kmenů. U jezer žili Huroni a Eriové. K Irokézům patří i velmi známí Čerokiové. Stejně jako Algonkinové, bojovali mezi sebou i jednotlivé kmeny Irokézů.³⁷

Huronské jezero se jmenuje podle významného společenství několika irokézských kmenů, souhrnně nazývaného **Huroni**. Žili mezi jezery, které se dnes jmenují Huronské a Erijské v jižním Ontariu, a také podél řeky svatého Vavřince. Jejich zemědělství patřilo mezi indiány k jednom z nejvyspělejších. Obzvláště zdatní byli v pěstování tabáku. Přezdívalo se jim „tabákový národ“. Jejich teritorium poprvé prozkoumal věhlasný francouzský dobrodruh Cartier, který o Huronech napsal, že sídlili v přibližně dvaceti opevněných větších osadách či městech a bojovali nejen s Algonkiny, ale i s indiány ligy pěti kmenů, žijících na jih od jejich území. Huroni přišli jen vzácně do styku s francouzskými osadníky. Nebyli proto vybaveni puškami. Vlastnili méně koní než jiné kmeny. Jejich jedinými zbraněmi byly luky a šípy. Na rozdíl od nich mělo společenství pěti kmenů k dispozici dostatek munice od Holanďanů a později i od Angličanů. Vzhledem k těmto okolnostem je jasné, že Huroni neměli příliš šancí vyhrát válku, která mezi těmito dvěma velkými kmeny vypukla v polovině 17. století. Po necelých pěti letech byla zabita většina Huronů a zbylí jedinci našli překvapivě útočiště u Algonkinů. Algonkinové měli dobré kontakty s Francouzi a ubránit se oněm pěti kmenům pro ně nebyl větší problém.

Jak je zřejmé podle názvu, **Eriové** žili u jižního břehu Erijského jezera v dnešním Ohio. Byl to přibližně stejně velký kmen jako Huroni. Sdíleli s nimi i stejný osud ve válce s ligou pěti kmenů. Eriové se nikdy nechtěli účastnit žádných bojů, proto se jim říkalo

³⁶ Wissler 113-117.

³⁷ Stingl 410-413.

„Neutrálové“. Když u nich hledali pomoc uprchlíci masakrů, které pět kmenů provádělo v huronských vesnicích, pomohli jim. Eriové odmítli Hurony vydat, a proto se liga zaměřila i na ně. Drtivá většina jich zemřela. Spolu se zbytkem Huronů se stali součástí algonkinského kmene Ottavů. Společně se po prohrané válce roku 1812 přemístili do Kansasu a později do rezervace v Oklahomě.

Společenství pěti/šesti kmenů

Životní styl těchto kmenů byl velmi podobný jako u algonkinskému. Tato liga žila jižně od kmenů Velkých jezer, tam, kde je dnes stát New York. Prosluli jako nelítostní válečníci, velmi agresivní k celému okolí. Byli výjimeční vnitřním demokratickým a přitom velmi dobře organizovaným stylem vedení. Šlo o konfederaci kmenů dotaženou k opravdové dokonalosti.³⁸ Mezi jednotlivými kmeny platily jakési nepsané zákony, jejichž dodržování bylo zcela povinné. Při přijímání důležitějších rozhodnutí se nejdříve poradil každý kmen zvlášť. Jejich zástupci pak hlasovali na společném shromáždění. Rozhodnutí o válce a míru muselo být přijato jednomyslně. Díky tomuto uspořádání, ve kterém si kmeny zachovávaly velkou samostatnost, nevzniklo žádné jednotné pojmenování. Ze známějších kmenů společenství můžeme uvést Mohavky a Seneky. Někdy je používán název Společenství pěti a jindy šesti kmenů. Přibližně do roku 1711 bylo v tomto svazu pouze pět kmenů, později byl přijat ještě kmen šestý. Tuskarorové měli od začátku 18. století problémy s evropskými osadníky. Požádali o ochranu své severní sousedy. Připojili se ke společenství a stal se z nich kmen šestý.³⁹

3.8. Indiáni atlantického pobřeží

Indiáni východního pobřeží byli první, kteří se setkali s Holanďany, Angličany a Francouzi. Nej hustěji zabydlená byla oblast dnešní Nové Anglie, díky úrodné půdě a mírnému podnebí. Všechny kmeny, kromě Irokézů, patří do jedné algonkinské jazykové rodiny. **Algonkinové** neobývaly jen východní pobřeží Spojených států a Kanady, ale i oblast Velkých plání. Nejznámějšími kmeny atlantického pobřeží jsou Ottavové, Šoniové, Illinóové, Manhattanové, Delawarové, Massachusettové a Mohykáni. Z Velkých plání jsou významní Kríové, Blackfootové, Čejeni a Arapahové.

³⁸ Lewis Henry Morgan, *Společenské zřízení amerických indiánů* (Praha: Nakladatelství Rovnost, 1951) 39.

³⁹ Wissler 128.

Algonkinské obydlí se nazývá wigvam. Většinou má oválný půdorys, stěny jsou z dřevěných sloupků a střecha z kůry (většinou břízy) nebo primitivních došků. Podlaha byla pouze udusaná hlína a kolem centrálního ohně spali indiáni na kožešinách. I když samozřejmě uměli obdělávat půdu a pěstovali kukuřici, luštěniny a divokou rýži, v době příjezdu anglických osadníků překvapivě vůbec neznali kovové nástroje. Hlavním způsobem obživy byl lov zvěře. Ulovení jeleni tvořili základ jídelníčku a poskytovali kožešiny.

Oblečení bylo tradičně praktické a jednoduché. Ženy vždy nosily koženou sukni podobnou dnešní tzv. zavinovací sukni s páskem, v zimě kožešinový kabát. Muži měli pohodlné boty zvané mokasíny a kamaše. Evropský styl oblékání se rozšířil mezi těmito kmeny velmi rychle, a tak si brzy přivlastnili látkové košile a kabáty. Velká pozornost byla vždy věnována úpravě vlasů, a to mezi muži překvapivě ještě více než u žen. Algonkinské ženy si vlasy téměř nikdy nestříhaly a nosily je spletené do zvláštního copu připomínajícího bobří ocas. Muži si zkracovali vlasy na stranách hlavy a střed od čela ke krku nechávali delší, což symbolizovalo sílu a neohroženost. Často si do vlasů vplétali pírkou nebo lastury. Obličej si s oblibou pomalovávali barvami, vyrobenými smícháním rozdrcených rostlin či rudé hlíny se zvířecím tukem. Toto tradiční pomalování obličeje je všeobecně spojováno pouze s válečníky, což je zkreslená představa. Ženy si pro slavnostnější příležitosti potíraly čelo a tváře v oblasti lícních kostí červenou barvou. Oči si dokonce zvýrazňovaly černým pigmentem, takže můžeme mluvit o jednoduchém přírodním předchůdci make-upu. Mezi muži bylo oblíbené kreslení barvami na kůži s motivy zvířat. Praktikovali i jednoduché tetování.

I když jednotlivé kmeny patří do jedné jazykové rodiny, často se jako příbuzné nechovaly. Tvořilo je asi sto kmenů a vzhledem k tomu, že byly roztroušeny po rozsáhlém území a navzájem izolovány, vyvíjely se odlišně. Z rozdílů vyplývaly dlouholeté spory, někdy vedoucí k bitvám. Tato „rozhádanost“ Algonkiny velmi oslabovala, protože soupeři, ať už Irokézové nebo Evropané, jí uměli vždy patřičně využít. Vzájemně soupeřícím indiánům nabízeli odměnu za pomoc v boji proti kmenu, s kterým zrovna vedli válku.

Uvedené jazykově příbuzné kmeny měly za společného nepřítele Irokézy. Irokézové byli velmi bojovní. Přišli z jihu a usídlili se na Apalačském pohoří. Před příchodem Evropanů zaměstnávaly obě skupiny kmenů jen vzájemné bitvy se střídavým úspěchem na obou stranách. Zapřísáhlými nepřáteli zůstali i v kritických časech boje

s rozpínajícími se evropskými osadníky. Jedinou světlou výjimkou je případ irokézského kmene Huronů. Ti po zničení válce s ligou šesti kmenů našli ochranu u Algonkinů žijících u Velkých jezer.⁴⁰

Mezi známé osobnosti Algonkinů patří náčelník Powhatan a jeho dcera Pocahontas, dále Squanto, který pomáhal Plymouthské kolonii radami ohledně zemědělství.

Pocahontas

Pocahontas je s největší pravděpodobností nejznámější indiánka na světě. Většina lidí si v souvislosti s velkými indiánskými osobnostmi vybaví právě Pocahontas. Původní indiánské jméno, pod kterým ji znal jen její kmen, je Matoaka, někdy bývá uváděno i jméno Amonute. Pocahontas znamená veselá a hravá. Přezdívku získala v dětství podle své rozpustilé povahy. Byla to dcera Powhatana, náčelníka velkého kmene, který nese jeho jméno. Tento kmen patří do algonkinské jazykové rodiny a žil na území dnešní Virginie. Datum jejího narození není známo a první zmínku najdeme z roku 1607, kdy navázala kontakty s prvními anglickými osadníky. Pomáhala osadníkům Jamestownu při nedostatku jídla a radila jim ohledně zemědělství. Mezi indiány a Angličany fungoval směnný obchod. Postava Pocahonty je opředena mnoha legendami, z nichž většina není pravdivá. Základem příběhu o Pocahontě je její romantický vztah k Johnu Smithovi. Ze Smithových zápisků víme, že Pocahontě bylo v době setkání se Smithem přibližně deset let a Smith k ní měl ryze otcovský vztah.⁴¹ Zpočátku takřka idylické poměry se vyhrotily, když začali Angličané postupovat dále do vnitrozemí. John Smith byl zajat Powhatanovým kmenem a měl být dokonce popraven. Pocahontas využila své autority dcery náčelníka a díky ní byl Smith ušetřen. V této jediné skutečnosti je legenda založena na pravdě. Smith později utrpěl zranění při výbuchu střelného prachu a odjel se léčit zpět do Anglie. Indiánům osadníci z blíže nevysvětlitelných důvodů řekli, že Smith zemřel.

Pocahontas byla později unesena. Měla být vyměněna za zajatce a zbraně, kterých se Powhatanův kmen zmocnil. Protože požadavkům kolonistů nebylo vyhověno, Pocahontas zůstávala dlouhou dobu v zajetí. Nepřístupovalo se k ní jako k vězni, byla jí poskytnuta určitá životní úroveň a dostalo se jí i vzdělání. Zdokonalila se v angličtině. Byla dokonce i pokřtěna. Její křestní jméno bylo Rebecca. V této době potkala pěstitele

⁴⁰ Wissler 70-76.

⁴¹ Jana Turčínková, „Galerie ženských osobností-Pocahontas“ (*Český rozhlas Brno*, 2. dubna 2010) <http://www.rozhlas.cz/brno/poradykat/_zprava/292463>.

tabáku Johna Rolfa, původem Angličana. Rolfe byl vdovec a do Pocahonty se zjevně velmi zamiloval. Rozhodl se podniknout na svou dobu nezvyklý čin, a to oženit se s indiánkou. Mnoho kolonistů té doby mělo vztah s indiánskými ženami. Vždy však zůstávaly pouze konkubínami. Svatba Pocahonty a Johna se konala v dubnu roku 1614. O necelé dva roky později se jim narodil syn Thomas.

Pocahontas byla tedy mezi Angličany známá jako Rebecca Rolfe. Později se se svou rodinou vydala na cestu do Anglie. Důvodem cesty bylo patrně získat nové osadníky do Jamestownu. Po zprávách o bojích s původními obyvateli se rozhodlo přestěhovat do Ameriky stále méně Angličanů. Pocahontas sloužila jako demonstrace zcivilizované indiánky. Setkala se zde znovu s Johnem Smithem, o němž si myslela, že je dávno mrtvý. Před zpáteční cestou Pocahontas vážně onemocněla, podle popisovaných příznaků šlo zřejmě o tuberkulózu. Roku 1617 zemřela. Do své rodné země se už nikdy nevrátila, je pochována v Anglii. John Rolfe se vrátil se svým synem do Virginie, kde až do své smrti úspěšně podnikal. Thomas měl mnoho dětí, a tak se dnes řada Američanů považuje za potomka mocného náčelníka Powhatana a indiánské princezny Pocahontas (například žena bývalého prezidenta Woodrow Wilsona).⁴²

⁴² “Pocahontas“ (*Wikipedia*, 2. dubna 2010)
<<http://en.wikipedia.org/wiki/Pocahontas>>.

4. Indiáni a běloši

4.1. Tři dary od bílého muže

Alkohol

Evropani se v Americe naučili kouřit, indiáni se od osadníků naučili pít alkohol. Kouření i pití se bleskurychle rozšířilo a získalo obrovskou oblibu. Tak je tomu dodnes. Je jasné, že některá novinka byla více, jiná méně užitečná. Kouření nepřineslo Evropě a s ní zbytku světa ani z části takovou zkázu, jako alkohol indiánům. Alkohol byl pro indiány novinka, které mnoho z nich podlehl. V různých výzkumech se zjistilo, že původní obyvatelé amerického kontinentu mají už geneticky předurčeno horší odbourávání alkoholu. Opijí se tedy dříve než např. Evropan a tzv. kocovina trvá déle. Pohnutky, vedoucí indiány k pití se dají pochopit. Život v rezervacích se stálým pocitem omezování ze strany bělochů, už jen smutné vzpomínky na doby největší síly a slávy svého kmene, byly dostatečnými důvody pro hledání úniku. Pití alkoholu, hlavně whisky, samozřejmě přineslo jen dočasnou útěchu a v konečném výsledku bylo posledním pomyslným hřebíkem do rakve. Alkohol, jak už bývá zvykem, nejvíce holdovali mladí muži. Právě muži obstarávali lovem maso - nejdůležitější součást jídelníčku. S menším počtem ulovených zvířat přišel i úbytek kožešin pro ošacení i pro obchod. Paradoxně se alkohol k indiánům poprvé dostal od francouzských i anglických obchodníků s kožešinami. Ve svém důsledku tedy sami obchodníci zapříčinili úpadek v produkci kožešin.

Severoameričtí indiáni nikdy nevyneřili výrobu destilovaného alkoholu. Aztékové v Jižní Americe alkohol vyrábět uměli a sami se přesvědčili o jeho devastujícím vlivu. Protože u Aztéků alkoholismus přesáhl únosnou míru, sami ve své společnosti regulovali jeho užívání. Pro opilce měli velmi tvrdé tresty a víme, že při opakovaném provinění následoval dokonce trest smrti.⁴³ Podobné zkušenosti u severoamerických indiánů neexistovaly. Stařešinové a náčelníci rodů sice záhy pochopili, jaké budou následky přísunu alkoholu, ale jejich rady i rozkazy se zcela mýjely účinkem. Jak můžeme vidět na příkladu kmene Blackfootů v Montaně, byli mladí indiáni nabádáni obchodníky s whisky ke krádežím koní a dobytka okolním farmářům. Anglie i Francie doufaly, že si obchodem s alkoholem získají přízeň silných kmenů, a vyhnou se tak

⁴³ Wissler 295.

bojům. Byla to kanadská vláda, která jako první v 17. století zakázala prodej alkoholických nápojů. Spojené státy tento obchod také brzy zregulovaly. Jakákoli opatření nepřinesla vyřešení problému. Obchodníci si samozřejmě nechtěli nechat ujít výhodný obchod, a tak dál tajně pašovali alkohol do rezervací. Tématika alkoholismu u indiánů je velmi skličující. I v současnosti je nejdůležitějším úkolem prevence. Vzdělávání mladé generace obecně je největší nadějí do budoucna.

Zbraně

Při prvním setkání se střelnými zbraněmi byli indiáni pochopitelně vyděšení a měli před nimi obrovský respekt. Protože byli stateční válečníci, záhy pochopili, jaká síla se v nich skrývá. Usoudili, že je nezbytně nutné pušky získat a naučit se s nimi zacházet. Po počátečních konfliktech, kdy indiáni zbraně kradli, přistoupili Evropané na obchod. I pro kolonizátory plynul z obchodu se zbraněmi značný zisk. Střelné zbraně se staly nejcenějším obchodním artiklem. Nejběžnější byla směna za kožešiny, při neúrodě i za potraviny. Indiáni tedy zbraně získali, ale neuměli je opravit, ani nevyrobili střelný prach nezbytný k jejich provozu. Byli tedy i nadále závislí na obchodu s bělochy, kteří nad nimi měli samozřejmě převahu i v boji. Algonkinové i Irokézové byli proslulí svými střeleckými schopnostmi. Ve válkách s americkou armádou dokonce bojovali s modernějšími zbraněmi, což se nakonec ukázalo jen jako zdánlivá výhoda při nedostatku střelného prachu a neschopnosti si svou zbraň opravit.

Koně

Patrně nejužitečnější „dar“ indiánům od evropských imigrantů byl kůň. Dnes máme indiány spojeny s jízdou na koni, ovšem vždy tomu tak nebylo. Předkolumbovští indiáni koně vůbec neznali. Jejich dávní předci se s koni setkali, nicméně nikdy se na nich nenaučili jezdit. Koňské maso bylo navíc oblíbenou potravou. Postupně se koně v Severní i Jižní Americe stali vyhynulým živočichem. První, kdo přivezl koně na americký kontinent, byli Španělé. Všechny evropské výpravy s sebou přivezly koně. Indiáni měli dostatek příležitostí pořídit si nějaké koně a naučit se je chovat. Klima Severní Ameriky, především Velkých plání, se ukázalo nanejvýš vhodným pro chov koní. Indiáni byli skvělými chovateli a koně se brzy rozmnožili. Stali se pro ně nepostradatelnými pomocníky. Kmeny jihozápadu často preferovaly chov osla, který také unese velké náklady, je méně náročný na potravu a lépe se vyrovnává s horkým podnebím.

Chov koně znamenal velký posun v životě indiánů, především pro kmeny lovců bizonů. Lov se stal rychlejší a efektivnější. Z indiánů se stali výborní jezdci a svými dovednostmi předčili evropské osadníky. Jezdili bez sedla, což vyžaduje více obratnosti. Při lovu nebo v boji ovládali koně jen nohama, protože ruce obsluhovaly luk a šípy. Na koni se naučili jezdit děti i starší lidé. Hlavní význam měli koně v urychlení přesunů, indiáni se stali mobilnějšími. Kočovní kmeny byly schopny přemístit všechn svůj majetek rychleji a usedlí zemědělci byli schopni obhospodařit větší pole. Na rozdíl od zmíněné neschopnosti opravit střelné zbraně, byli indiáni po ochočení koně zcela soběstační v jeho chovu a bělochy vůbec nepotřebovali. Veškeré vybavení si vyrobili sami a jejich přístup k chovu těchto zvířat byl mnohdy ohleduplnější, než tomu bylo u osadníků.

4.2. Epidemie

Epidemie zavlečených nemocí si vyžádaly životy tisíců indiánů. I lehčí chřipka znamenala smrtelné nebezpečí, protože mezi indiány se podobné nemoci nikdy nevyskytly. Neměli proti nim vytvořenou žádnou imunitu. Bohužel, velmi často zemřela většina příslušníků klanu. Z dříve početných a silných kmenů zůstávaly naživu jen malé skupinky. Nejtragičtější následky měly epidemie neštovic, které vypukly mezi kmeny Velkých plání. Např. kmen Blackfootů (Černonožců) téměř celý při epidemii vymřel. Dodnes se spekuluje o tom, že je úmyslně nakazili obchodníci s kožešinami. Oslabením kmene by totiž získali potřebné kožešiny mnohem laciněji.⁴⁴ Ať už se tomu tak stalo nebo ne, následky podobných nákaz byly ničivější, než si je možné představit. Zkázou ještě dokonal alkohol a běloši, kteří masově lovili bizony jen pro kůži.

4.3. Skalповání

Skalповáním rozumíme odříznutí a stáhnutí části kůže včetně vlasů na temeni hlavy. Provádělo se většinou na mrtvolách, nejsou však ojedinělé ani případy skalповání zaživa. Tento zvyk je spojený především se severoamerickými indiány, i když víme, že podobný rituál praktikovali v dobách dávno minulých i Anglosasové, Frankové a Vizigóti.⁴⁵ V Evropě tato válečnická tradice upadla v zapomnění, a proto poprávu připisujeme její původ indiánům. Severoameričtí indiáni používali skalповání

⁴⁴ Wissler 106.

⁴⁵ "Scalping" (*Wikipedia*, 26. března 2010)
<<http://en.wikipedia.org/wiki/Scalping>>.

v početných a krutých vzájemných bojích. Ve válkách s osadníky indiáni skalpovali velkou část armádních vojáků. Samotný akt odříznutí kůže s vlasy symbolizoval porážku nepřítele a válečné umění toho, kdo skalpoval. Byli přesvědčeni, že odejmou-li nepříteli skalp, odejmou s ním i životní sílu, která je uložena právě ve vlasech. V konfliktech s Evropany byly za skalpy vypsány často i velice vysoké odměny. Britové i Francouzi vypláceli odměny spřáteleným indiánským kmenům za skalpy indiánů, s kterými vedli válku. Osadníky vysoce honorované byli samozřejmě skalpy indiánů v období válek. Odměna byla vypsána jak na muže, tak ženy a dokonce i na děti. Skalpovali tedy i běloši. Různí dobrodruzi pořádali tažení za indiánskými skalpy a vydělali si tímto způsobem nemalé jmění. Nešťastník, který padl za obět skalpování, nemusel nutně zemřít. Určitá část skalpovaných dokázala přežít. Skalpování zůstávali trvale znetvořeni. Oběti skalpování byly tedy jak na straně indiánů, tak bělochů.

5. Znaky indiánského společenství

5.1. Rodinný život a výchova dětí

Zatímco Evropané tíhnou k individualismu, prosazení své vlastní osoby v kolektivu, indiáni tradičně vyznávají zcela opačné hodnoty. Život jedince ve společnosti původních obyvatel byl v první řadě podřízen potřebám komunity. Evropanovi se může zdát, že tento životní styl potírá význam jednotlivce. Měli bychom se snažit pochopit, že obě kultury jsou od svého základu odlišné. Neměli bychom se snažit aplikovat na indiánské zvyky naše měřítko hodnot. Základní odlišnosti mají kořeny v náboženství. Křesťané vidí ženu jako podřízenou muži, protože byla stvořena až z Adamova žebra. U indiánů žádné podobné schéma neexistuje. Ženy mají v rodinném životě jiné postavení než muži a vykonávají i jinou práci, což je dáno od přírody jinou fyzickou dispozicí. Jejich pozice není podřadná, je jen jiná. Za podobný příklad může posloužit vnímání těhotenství. Pro indiánky bylo očekávání narození dítěte i porod sám přirozenou součástí života. U křesťanů je odedávna těhotenství spojeno s velkými obavami, porod je vnímán jako silně stresová záležitost. Vše opět vychází z toho, že v křesťanské tradici potrestal Bůh lidi po vyhnání z ráje také tím, že ženy budou rodit děti v bolestech. Podobných příkladů můžeme najít celou řadu.⁴⁶

Matky nosily velmi malé děti ve speciálním vaku na zádech. Nebývalo zvykem nechávat kojence a batolata bez přímého dozoru, i když spali. Vždy zde hrozilo určité nebezpečí, že je napadnou šelmy, pro které se děti stávaly velmi snadnou kořistí. Nikdy se nepoužívaly fyzické tresty. Indiáni byli šokováni když viděli, jak běloši své děti bijí. Všechny děti byly vychovávány ve skupině, starší se staraly o mladší. Učily se pozorováním a napodobováním činností dospělých. Už od dětství jim byl vštěpován smysl pro soudržnost. Velmi důležitou součástí výchovy bylo zdůrazňování a pochopení významu kmene. Děti tedy nevyrůstaly jen uvnitř jednotlivých rodin jako dnes, ale v rámci jednoho rodu, popřípadě celého kmene. Ženy neměly na soustředěnou a cílenou výchovu dětí čas, musely totiž obstarávat velké množství práce. I děti se brzy zapojovaly do společné práce.

Protože se většina indiánů věnovala lovu a např. pro kmeny Velkých plání byli lovci nejdůležitějšími členy společnosti, prohluboval se rozdíl mezi ženskou a mužskou prací.

⁴⁶ Mauk, Oakland 54-56.

Muži vynaložili při lovu energii nárazově, zatímco ženská práce byla rozložena do celého dne na řadu drobnějších úkonů. Některé práce, jako např. spravování pláště týpí, vyžadovaly spolupráci více lidí. Ženy si byly zvyklé vzájemně pomáhat a nechovaly se konfliktně. Byly aktivní až do vysokého věku, což se nedá říci o mužích. Starší muži o sebe nechávali pečovat a do každodenního pracovního ruchu se nezapojovali. Při přesunech za stády zvířat musely ženy sbalit veškeré vybavení tábora a také samy nesly velkou část nákladu. Muži sice přenášeli těžší věci, jejich hlavním úkolem však bylo ohlídat a zajistit bezpečnost kmene. Často museli sledovat pohyb svých nepřátel. Sami si spravovali zbraně, stavěli hrubou konstrukci obydlí a někdy spolu s ženami porcovali ulovená zvířata. Indiánky musely během dne vykonat mnoho práce. Zpracovávaly maso i kůži ulovených zvířat, připravovaly jídlo a konzervovaly ho na zimu. Opravovaly obydlí a vyráběly pracovní náčiní ze dřeva, kostí, paroží nebo kamenů. Tkaly a zdobily textilie, udržovaly oheň a musely sbírat a přemísťovat často i velmi těžké kusy dřeva.⁴⁷ Indiánské ženy byly tedy velmi zručné a odolné. Jejich životní úděl nebyl v žádném ohledu snadný a jen těžko by se s ním vypořádal kdokoli z moderní společnosti.

5.2. Společenské zřízení

Základní jednotkou indiánské společnosti byl rod (klan), který se dále organizoval do fratrie. Z několika fratrií sestával kmen. Nejvyšším seskupením, které existovalo jen v některých případech, byla konfederace kmenů. Společenským zřízením původních obyvatel Severní Ameriky byla vždy rodová společnost. Ta se stala předchůdcem i naší dnešní, tzv. politické společnosti - státu. V rodové společnosti je vše podřizováno zájmům skupiny, na rozdíl od politické společnosti, která je zaměřena na jedince.

Příslušnost k **rodu** jako skupině pokrevně spřízněných potomků stejného předka se odvozuje po ženské linii. Člen daného rodu musí tedy být potomek ženské příslušnice rodu. Děti mužských členů náležely k rodům svých matek. Tento systém je nejstarším způsobem odvozování rodové příslušnosti. Vznikl v dobách, kdy vztahy nebyly monogamní, neexistovala žádná obdoba manželství a původ po mužské linii nemohl být jednoznačně stanoven. V ostatních oblastech se postupně přešlo k odvozování po mužské linii. Tak je tomu např. v Evropě. Umožnilo to zavedení monogamních vztahů. Hlavním důvodem pro změnu bylo dědění majetku. Všechny velké indiánské kmeny zůstaly u původního systému, v němž je žena kritériem původu. Manželství uvnitř rodu

⁴⁷ Wissler 272.

bylo striktně zakázáno. Indiáni záhy pochopili, že je třeba předcházet incestu. Některé rody vlivem mnoha okolností, jakými mohla být neúroda nebo válka, téměř vymřely, jiné se naopak rozrůstaly. Pokud byl rod příliš početný, rozštěpil se na dva nebo i více nových rodů. Jednotlivé rody byly pojmenovávány podle živočichů. V některých rodech indiáni nejedli zvíře, jehož jméno nesli. Podle pověsti byli totiž jejich původní předkové přeměněni z daného zvířete na člověka. Nejčastějšími názvy kmenů jsou např. vlk, jelen, medvěd a jestřáb. Z výběru zvířat je patrné, že pro členy daného rodu symbolizovala určitá zvířata vznešené vlastnosti, jako jsou síla, hbitost a ostražitost.

Fratie, jinými slovy bratrstvo, je spojení několika rodů. Rody uvnitř fratrie byly pokrevně příbuzné. Ani mezi členy téže fratrie nebyl povolován sňatek. Fratrie neměly žádného vůdce a většinou ani jméno, odlišovaly se podle členských rodů. Hlavní význam měla fratrie ve válce. Každá fratrie byla jakýsi vojenský oddíl s vlastním vůdcem, který byl samozřejmě podřízen náčelníkovi kmene. Jednotlivé fratrie uvnitř kmene si také vzájemně uspořádávaly pohřební ceremonie. Nebožtíka pohřbíval jeho vlastní rod či celá fratrie, náboženské rituály a smuteční řeč obstarávala fratrie jiná.

Kmen je, pokud neexistuje kmenová konfederace, nejvyšší jednotná organizace. Každý kmen mluvil svým dialektem, odlišným od ostatních kmenů. Obýval vymezené území a společně ho bránil. Rada vůdců z jednotlivých rodů volila kmenového náčelníka i šamana. Protože kmeny byly samostatné a často žily izolovaně, vznikly mezi různými kmeny, byť příslušníky stejné jazykové rodiny, značné rozdíly. Nebylo vůbec výjimečné, že spolu jednotlivé kmeny stejné jazykové rodiny vedly války.

Konfederace kmenů vznikaly za účelem obrany. Kmeny se spojovaly v boji proti společnému nepříteli, což bylo mnohem výhodnější, než kdyby bojoval každý člen sám. Konfederace spojovaly vždy kmeny stejné jazykové rodiny, i když hovořily různými dialekty. Nevolil se žádný společný vůdce, vyjednávání vedli náčelníci členských kmenů, které si byly v konfederaci zcela rovné. Za účelem organizování boje byli vybráni dva hlavní vojevůdci. Dva vůdcové celé konfederace byli voleni proto, aby se omezila jedinci možnost nárokovat si právo stát se náčelníkem.

Fungování popsaného systému je možné doložit na irokézském kmeni Seneca. Senecové byli jedním ze společenství pěti, později šesti kmenů, žijících na území dnešního státu New York. Tato konfederace byla nezvykle pevná a liberální. Samotný kmen Seneců sestával z dvou fratrií. Každá fratrie obsahovala čtyři rody. Rody první

fratrie se jmenovaly Medvěd, Vlk, Bobr a Želva. V druhé fratrii byly rody Jelen, Sluka, Volavka a Jestřáb. Z popsanych pravidel vyplývá, že např. člen rodu Medvěda si mohl vzít pouze někoho z rodu Jelena, Sluky, Volavky nebo Jestřába.⁴⁸

5.3. Náboženství

Původní náboženství indiánů se mezi kmeny drobně lišilo, hlavní společné rysy však byly stejné. Indiánská náboženství vždy obsahovala určitá etická pravidla. Všichni museli dodržovat náboženské zvyklosti spolu se společenskými pravidly, které bychom mohli přirovnat k nepsaným zákonům. Náboženská víra původních obyvatel byla panteistická. Věřili, že část boha nebo jakékoli vyšší duchovní bytosti je ve všech živých tvorech i věcech. Všechny kmeny mají společnou představu, že jeden duch nebo bůh stvořil svět, nebo byl alespoň prvotním hybatelem. Jejich víra ve vyšší moc duchů a přírody často vedla až k přílišné odevzdanosti. Věřili, že jejich život i okolní jevy mají svůj vnitřní smysl a jsou předem víceméně dané. Blesk a hrom byl projevem nebo přímo zosobněním bohů. Náboženství indiánů má překvapivě mnoho společných rysů s křesťanstvím. Věřilo se, že každého člověka provází celým životem nadpřirozený ochránce.⁴⁹ I tuto víru můžeme připodobnit ke křesťanským andělům strážným. S náboženskými rituály bylo spojeno i léčení nemocných nebo raněných. Nezastupitelnou úlohu měl šaman, neboli medicine man, který byl vůdcem duchovního života a zároveň se vyznal v přírodní medicíně. Při léčbě používal léky z bylin a odříkával určité formule, srovnatelné s křesťanskými modlitbami. Indiáni také přikládali velký význam pohřbům. Účastnili se jich všichni členové rodu, z kterého zemřelý pocházel i ostatní příslušníci kmene. Pohřeb vedl šaman protilehlé fratrie uvnitř kmene a pronášel i smuteční proslov.⁵⁰ Až do dnešní doby se mezi kmeny žijícími pospolitě udržely některé původní indiánské náboženské tradice. Většina současných indiánů je členem buď některé z křesťanských církví, nebo Církve původních Američanů (Native American Church). Tato církev kombinuje rysy křesťanství a všech indiánských náboženství.⁵¹

⁴⁸ Morgan 14-57.

⁴⁹ Wissler 74.

⁵⁰ Morgan 26.

⁵¹ „Native Americans in the United States“ (*Wikipedia*, 16. března 2010)
<http://en.wikipedia.org/wiki/Native_Americans_in_the_United_States#Religion>.

6. Konflikty a vládní politika

6.1. Války a vzpoury

Kdyby se postup evropských osadníků zastavil u pobřeží Atlantiku a nepostupoval dále, zřejmě by k žádným konfliktům nedošlo. Indiáni dokonce zprvu pomáhali Evropanům přežít, když jim hrozila smrt vyhladověním. První kolonizátoři Severní Ameriky byli Španělé, kteří nejdříve přišli na Floridu. Působili na celém jihu u dnešních hranic s Mexikem. Později silně zasáhli do života původních obyvatel Kalifornie. Holanďané, Angličané a Francouzi dorazili později. Francouzi obsadili velké území od severu až po ústí řeky Mississippi. Angličané s Holanďany zabírali nejprve pobřeží Atlantického oceánu. První známá anglická osada byla Jamestown ve Virginii. Do tzv. Nového světa připlouvalo stále více lodí s osadníky a brzy bylo nutné území rozšířit. Právě zde vznikly konflikty mezi indiány a osadníky. Indiáni se z pochopitelných důvodů nechtěli vzdát svého teritoria, a tak následovala řada drobnějších střetů, které přerostly až v otevřené války. Kolonisté vycházeli z většiny bitev vítězně a jejich přístup byl neúprosný. Pro indiány byly tyto události velkým šokem, tím víc po zjištění, že se nemohou spolehnout ani na uzavřené smlouvy s bělochy.

Nejvýznamnější indiánský vůdce 17. století byl **Metacom**, Angličany zvaný „**Král Filip**“. Byl to syn Massasoita, náčelníka menšího algonkinského kmene, který byl spojencem prvních anglických kolonií a pomohl jim ve velmi kritických letech.⁵² Jeho syn Metacom byl nucen pod tlakem událostí zapomenout na spojenectví a bránit území svého kmene. Spojil všechny indiány Nové Anglie a postavil se na odpor. Tato konfederace zprvu vítězila a zdálo se, že přinutí Angličany k definitivnímu ústupu. V roce 1677 byla ve velké bitvě Metacomova vojska poražena a on sám padl. Angličané se zachovali na dnešní dobu velmi nehumánně - po více jak dvacet let vystavovali jeho hlavu v Plymouthu, jedné ze svých osad. Zbylí indiáni museli přesídlit na západ.

V 18. století se o podobný čin jako Metacom pokusil další sjednotitel indiánů, **Pontiac**, náčelník kmene Ottavů. Po dlouhou dobu připravoval nové povstání, obcházel všechny kmeny a přesvědčoval je o nutnosti spojit se k odporu proti Angličanům. Pontiacovi se skutečně podařilo sjednotit téměř všechny kmeny, žijící na východě dnešních Spojených států a Kanady. Jen liga šesti irokézských kmenů bohužel odmítla spojenectví. Pontiac

⁵² Peprník, *A Guide to the U.S.A. II* 46.

spoléhal na pomoc Francouzů, kteří mu slibovali navrácení původních území, pokud jim pomůže přemoci Anglii. V celé Severní Americe totiž po více jak šedesát let zuřila válka mezi anglickými a francouzskými osadníky. Brzy se ukázalo, že Pontiac příliš naivně důvěřoval francouzským slibům. Francie totiž brzy po vypuknutí Pontiacova povstání roku 1763 uzavřela s Anglií mír a tím indiáni ztratili zásadního spojence. Indiáni i přesto dokázali dobýt mnoho anglických pevností, až dospěli k Detroitu. Dobývání této důležité pevnosti trvalo velice dlouho a postupně Pontiac opustily všechny spojenecké kmeny. Pontiac byl tedy nucen se svým kmenem Ottavů ustoupit. Jeho život skončil zákeřnou zradou, byl totiž zabit jedním z příslušníků svého kmene.

Pontiacův odkaz následoval **Tecumseh** („Letící hvězda“), indián z kmene Šoniů. Roku 1783 vyhráli Američané svoji válku za nezávislost a mezi atlantickým pobřežím a Apalačským pohořím vznikla unie původně třinácti Spojených států amerických. Spojené státy pokračovaly ve stejné politice vůči indiánům jako Anglie, ba mnohdy ještě rázněji. Většina Tecumsehovy rodiny zemřela v bojích s Američany a on spolu se svými dvěma zbylými bratry žil nějakou dobu u kmene Čerokiů. Tecumseh byl velmi statečný a inteligentní člověk. Věřil, že pokud se všechny indiánské kmeny pevně spojí, odolají nátlaku USA. Neutvořil vojenskou, ale ani politickou indiánskou unii, která by byla podle jeho představ protiváhou USA. Spojil se s Angličany, protože očekával, že budou této myšlence po prohrané válce za nezávislost nakloněni. Tecumsehův bratr, který údajně vykládal budoucnost a fanaticky věřil, že přišla rozhodující chvíle k útoku, vedl předčasně část indiánů do boje proti americké armádě. Neměl šanci uspět, na útoku je armáda pronásledovala a zbytek indiánů v táboře zabila. Tecumseh přežil a po této zbytečné porážce žil v Kanadě. Vstoupil do anglické armády. Později v tzv. **válce roku 1812** vedl Angličany spolu s indiány do boje proti Američanům. Angličani tuto válku prohráli a sám Tecumseh zemřel v jedné z bitev v roce 1813, ve svých 45 letech.⁵³

Tecumseh byl poslední, komu se podařilo indiány sjednotit. Po jeho smrti a prohrané válce roku 1812 se k odporu zmohli jen Kríkové v roce 1813, kteří byli také záhy poraženi. Siouxové v době po občanské válce úspěšně bránili svou rezervaci Black Hills v Jižní Dakotě. Dokonce roku 1876 vybojovali i slavnou bitvu u **Little Big Hornu**, která se stala symbolem indiánského vzdoru. Ani toto vítězství nepřineslo Siouxům delší svobodu. Apačové, vedeni Geronimem, byli také přinuceni se vzdát. Poslední nadějí na vítězství a návrat k původnímu stylu života byla bitva u **Wounded Knee**

⁵³ Stingl 431-435.

v jižní Dakotě roku 1890. Když i v ní přesvědčivě zvítězila americká armáda, nezbylo indiánům nic jiného, než se smířit s porážkou a spokojit se s životem v rezervaci, nebo se přidat k většinové společnosti bělochů a potlačit svoje kořeny.

6.2. Vládní opatření

Problematické vztahy mezi novými příchozími z Evropy a původními obyvateli vznikly už od samého počátku osídlení Ameriky. Vláda Spojených států i Kanady se pokoušela různými způsoby dosáhnout zklidnění mnohdy velmi dramatické situace a nalezení kompromisu, který by vyhovoval pokud možno oběma stranám. I bez hlubších znalostí dané problematiky je zřejmé, že opatření byla vždy upravena tak, aby vyhovovala tomu, kdo je vydával, tedy vládám Spojených států a Kanady. V USA i Kanadě dnes existuje řada indiánských rezervací. V každém státě je historie jejich vzniku poněkud odlišná.

6.2.1. USA

Ve Spojených státech byla indiánská problematika svěřena Úřadu pro indiánské záležitosti (Bureau of Indian Affairs = **BIA**), který existuje dodnes. Původně spadalo pod Ministerstvo války, posléze přešlo pod Ministerstvo vnitra, což přineslo poněkud ohleduplnější přístup. Původní myšlenka jednat s indiány jako sobě rovnými nevydržela dlouho. U osadníků zcela převládla potřeba rozšiřovat svá území. Americká vláda se rozhodla přesunout všechny kmeny dále na západ, čemuž se říká „**politika přesídlení**“. Hranicí se stala řeka Mississippi. Během 30. a 40. let 19. století byli po mnoha neúspěšných povstáních a válkách indiáni skutečně odsunuti na západ, především do oblasti dnešní Oklahomy. Některé přesuny byly zvláště drastické, nejznámější je tzv. „Cesta slz“, při níž zemřela více než čtvrtina kmene Čerokiů. Postup osadníků se nezastavil ani u Mississippi a pokračoval dále na západ. Z původně přislíbeného indiánského teritoria zbyly jen izolované rezervace, obklopené osadami bělochů. Další a další kmeny byly násilně přesouvány do velké rezervace v Oklahomě. Indiáni zde znovu poznali, jak málo znamenají pro Američany uzavřené smlouvy. Vláda, která jim roku 1830 slíbila, že území západně od Mississippi jim bude patřit „dokud bude tráva růst“, ⁵⁴ v druhé polovině 19. století smlouvy zrušila a bezohledně postupovala stále dál na západ. ⁵⁵ Pro příchozí Evropany znamenala tato vládní politika velmi snadno a levně

⁵⁴ Klaus Frantz, *Indian Reservations in the United States* (Chicago: University of Chicago Press, 1999)14.

⁵⁵ Thomas E. Ross, Tyrel G. Moore, *A Cultural Geography of North American Indians* (Boulder: Westview Press, 1987) 26.

nabytou půdu. Většina z nich byla zřejmě přesvědčená, že mají nárok na nová území na západě. Indiáni jim překáželi v rozšiřování farem.

S postupem Spojených států dále na západ začalo být jasné, že nebude možné pokračovat v taktice odsouvání indiánů. Během 50. let 19. století došli Američané až k Tichému oceánu. Situaci vyřešili založením mnoha **rezervací**, kde by indiáni žili téměř zcela izolováni od okolního světa. Za předchůdce těchto rezervací na západě USA můžeme považovat oklahomské rezervace, vzniklé při odsunu kmenů z východu. O umístění nových rezervací nerozhodovaly kmeny. Vybírala je vláda. Nad všemi rezervacemi měl dohled již zmíněný Úřad pro indiánské záležitosti (dále jen BIA) a armáda, ale území rezervace mělo podle původních smluv zcela patřit indiánským kmenům.⁵⁶ Pro indiány bylo období přesunu do rezervací velmi stresující a vyčerpávající. Museli opustit zemi, kde žil jejich kmen po staletí. Po často násilném přemístění jim nezbylo, než se přizpůsobit novým nehostinným podmínkám. Rezervace vláda umísťovala tam, kde nebyla úrodná půda a žádná naleziště surovin. Pro indiány platil zákaz opouštět rezervace bez zvláštního povolení. Běloši také nesměli vstupovat na indiánské území, nesměli zde lovit, ani využívat místní přírodní zdroje. Jak ovšem víme ze stížností mnoha náčelníků, osadníci tento zákaz nedodržovali. Obyvatelé rezervací se stali závislí na přidělech jídla a vybavení. Armáda přerušovala dodávky, pokud indiáni nedodrželi daná nařízení. Mladí lidé museli odejít na několik let do internátních škol, vedených různými náboženskými organizacemi. Hlavním cílem bylo nikoli vzdělávat, ale převychovat mladou generaci. Naštěstí si indiáni i přes tento útlak zachovali své tradice a nepodvolili se vládnímu nátlaku.

Dalším krokem, který měl vést ke „zcivilizování“ indiánů byl zákon, který připravil senátor Henry Dawes a podle něj je jeho plný název „**Dawesův všeobecný zákon o přidělení půdy**“⁵⁷ (General Allotment Act). V roce 1887 vstoupil v platnost a znamenal nové zásahy do vnitřního uspořádání rezervací a indiánského vlastnictví půdy. Dawesův zákon znamenal rozdělení společného vlastnictví kmenů mezi jednotlivce. Indiáni žádné soukromé vlastnictví neznali a nechápali důvod, proč by se měla země všech rozdělovat. Navíc kmenům bývalých lovců bizonů chyběly zkušenosti a neměly vztah k zemědělství. Oficiálním důvodem pro vznik tohoto zákona byla teorie, že pokud přestane existovat společné vlastnictví kmene a každý jednatel bude mít

⁵⁶ Vine Deloria, Clifford M. Lytle, *American Indians, American Justice* (Austin: University of Texas Press, 1983) 5-7.

⁵⁷ Bruchac, *National Geographic-příloha*.

možnost nákládat podle vlastního uvážení se svým územím, vzbudí se v něm touha po uplatnění a začlenění se snáze do většinové společnosti. Američané skutečně viděli největší překážku v pokroku a vyřešení všech indiánských problémů právě v existenci rezervací. Za celou politikou přidělování půdy rezervacím jednotlivcům ve skutečnosti stály zájmy velkých lesnických a těžebních společností. Vznikla možnost postavit zde železnici. Půdu samozřejmě přidělovala vláda prostřednictvím BIA, a tak indiáni dostali podřadnější parcely, z kterých museli nově odvádět daně.

V době první světové války sloužilo mnoho indiánských mužů v armádě. Pokud šlo o účast v bojích, byli náhle indiáni bráni jako rovnoprávní občané. V roce 1924 získali všichni indiáni občanství USA a ve většině států i právo volit. Až do roku 1934 se prodávala půda rezervacím. Během tohoto období zbyla indiánům jen téměř třetina jejich území. Ve zmíněném roce byl schválen **zákon o novém uspořádání indiánských záležitostí** (Indian Reorganization Act), který konečně znamenal zlepšení situace. Prodej půdy v rezervacích byl zakázán a jednotlivým kmenům se poskytovaly vládní půjčky na zlepšení životních podmínek v rezervacích.⁵⁸ Místo internátů se budovaly školy přímo v rezervacích a kmeny získaly větší samostatnost v rozhodování o vnitřních záležitostech.

Po druhé světové válce, v níž bojovalo mnoho indiánů a byli znatelnou posilou americké armády, přišla nová vládní strategie, od které se očekávalo, že přinese definitivní vyřešení vleklé problematiky, tzv. „**politika konečného řešení**“ (Termination Policy). Indiáni měli získat zcela stejné postavení jako ostatní občané USA a žít stejným životním stylem. Pokud by se tento záměr opravdu do důsledku uskutečnil, indiánské rezervace by už nadále nebyly zapotřebí a byly by spolu s BIA pod Ministerstvem vnitra zrušeny. Nic takového se však nestalo. Několik malých rezervací a kmenových vlád bylo skutečně zrušeno, dva experimenty ve větších rezervacích v Oregonu a Wisconsinu⁵⁹ skončily naprostým fiaskem. Z rezervací zde byly vytvořeny okresy. Indiáni měli platit všechny daně a hledat si zaměstnání, což drtivá většina indiánů odmítla. Vláda a většinová společnost chápala reakci indiánů jako neochotu přizpůsobit se. Z pohledu indiánů by přistoupení na definitivní asimilaci znamenalo s největší pravděpodobností konec jednotné kultury a konec života v komunitě. Společný život byl pro indiány vždy velmi důležitý. Po tom, co odolali

⁵⁸ Deloria, Lytle 15.

⁵⁹ Ross, Moore 28-29.

všem předchozím příkořím se jednoduše nechtěli vzdát toho zbytku, co z dávno zašlých dob ještě zůstal.

Už od šedesátých let přicházelo stále více protestů proti vládní politice nejen z řad indiánů, ale i bělochů. V roce 1975 byl přijat **Zákon o sebeurčení indiánů** (Indian self-Determination Act).⁶⁰ Tento zákon je až do současnosti posledním, který zásadním způsobem změnil celý vládní přístup k problematice původních obyvatel. Po všech pokusech o začlenění indiánů a zrušení jejich rezervací si USA začíná uvědomovat, že indiáni se nechtějí vzdát své identity, tradice a území. Kmeny získávají opět větší autoritu, rozhodují o dění v rezervacích a jsou jim vypláceny státní dotace na rozvoj. Vnitřní správa se stává kvalitnější a lépe organizovanou, protože nová generace indiánů je vzdělanější. Většina zaměstnanců BIA jsou v současnosti indiáni, kteří skutečně hájí svoje zájmy, na rozdíl od minulosti, kdy v úřadu pracovali převážně běloši. Tento úřad se postupně stává spíše pozorovatelem, kontroluje správné využití státních dotací⁶¹ a určuje základní pravidla pro uznávání nových indiánů i kmenů. Každý kmen si může individuálně stanovit konkrétní kritéria pro přijetí svých členů, která jsou v některých případech velmi přísná.

6.2.2. Kanada

Přístup Kanady k otázce původních obyvatel byl pochopitelně vždy ovlivňován Velkou Británií. V roce 1876 byl vydán **Zákon o indiánech** (Indian Act), který byl později více než dvacetkrát upravován dodatky. Poslední větší změna je z roku 1985,⁶² čímž se definitivně zrušila všechna diskriminující opatření a posílila se kmenová samospráva. V mnoha ohledech byl přístup Kanady stejný jako Spojených států. V Kanadě byly také vytvořeny rezervace. Již od počátku se projevila snaha o začlenění původních obyvatel. Stejně jako v USA zde vznikly internátní školy, v nichž měla být „převychována“ mladá generace indiánů. Mladí lidé byli trestáni za používání svého rodného jazyka a v mnoha případech jim nebylo dovoleno vrátit se zpět do rezervací. V současnosti se znovu otevřelo téma indiánských internátů. Několik bývalých „žáků“ vypovívalo o tom, že zde měly probíhat dokonce medicínské pokusy. Na dětech měly být údajně testovány

⁶⁰ Frantz 36.

⁶¹ *U.S. Department of the Interior: Indian Affairs* (21. března 2010)
<<http://www.bia.gov/>>.

⁶² „Aboriginal peoples in Canada“ (*Wikipedia*, 29. března 2010)
<http://en.wikipedia.org/wiki/Aboriginal_peoples_in_Canada>.

léky a experimentální léčebné postupy.⁶³ V roce 2008 se kanadská vláda oficiálně omluvila za příkoří, která od ní museli původní obyvatelé zažít. Vláda projevila ochotu vyplatit jedincům odškodné. Dnes se v rezervacích (na rozdíl od amerického „reservation“ se v Kanadě používá termín „reserve“) potýkají se stejnými problémy, jako ve Spojených státech. V rezervacích je vysoká nezaměstnanost a mnoho obyvatel je závislých na alkoholu.

⁶³ *Hidden from history: The Canadian Holocaust* (10. dubna 2010)
<<http://www.hiddenfromhistory.org/VoicesoftheCanadianHolocaust/tabid/57/Default.aspx>>.

7. Současnost

7.1. Odškodnění

Vláda učinila už roku 1946 vstřícný krok založením **Komise pro indiánské požadavky** (Indian Claims Commission), u níž mohly kmeny nárokovat odškodnění za neprávem zabavené území a využívání přírodních zdrojů rezervací.⁶⁴ Může se tedy zdát, že se vztahy s americkou vládou po dlouhé době uklidnily a indiáni budou odškodněni za útlak minulých let. Otázka indiánského odškodnění ale dodnes není zdaleka vyřešena a stává se nejaktuálnějším tématem, týkajícím se vztahů americké vlády a indiánů. Většine požadavků nebylo vyhověno ani zčásti. Původní obyvatelé v 90. letech žalovali Ministerstvo vnitra. Na konci roku 2009 oznámila vláda, že hodlá postupně vyplatit 3,4 miliardy dolarů jako odškodnění. Ministerstvo vnitra za rok 2009 vyplatilo 500 milionů dolarů na dotacích.⁶⁵ Reakce na gesto vlády bývají rozporuplné. Peníze by se měly investovat spíš na zlepšení životní úrovně v rezervacích a především na rozvoj vzdělávání.

7.2. Současné rezervace

Soustava amerických indiánských rezervací vznikla především za účelem oddělení indiánů od ostatního obyvatelstva a zároveň převýchovy v anglicky mluvící křesťany. Rezervace se však na dlouhou dobu staly jen místem chudoby i beznaděje. Teprve s posledních letech se situace mění podle toho, jak energicky se jednotlivé indiánské kmeny zasazují o svá práva. Dnes jsou rezervace volně přístupné, jde o území s vlastní vládou. Prolíná se zde snaha nevzdat se vlastní identity, a přesto převzít od bílých prvky nové kultury. Na jedné straně zde přetrvávají původní tradice a na straně druhé je patrný vliv americké kultury.

7.2.1. Kasina

V indiánských rezervacích se stala kasina překvapivým fenoménem. Mnoho kmenů na gamblingu zbohatlo, a tím se dostalo ze špatné ekonomické situace. Už od 70. let 20. století se vedou soudní pře o to, jestli má vláda Spojených států právo zasahovat do vnitřních záležitostí indiánských rezervací. V roce 1988 vstoupil v platnost zákon

⁶⁴ Frantz 33.

⁶⁵ *U.S. Department of the Interior: Native Americans* (21. března 2010)
<<http://www.doi.gov/tribes/economic-development.cfm>>.

o regulaci indiánského hazardu (Indian Gaming Regulatory Act), který stanovil daně z určitých operací. Vznikla kontrolní komise, která má určitou limitovanou pravomoc regulovat činnost kasin. Dozor nad indiánskými kasiny má federální vláda, na rozdíl od ostatních kasin, které spadají pod dohled jednotlivých států. Kasina přinášejí velké zisky, a proto se jejich počet stále zvyšuje. Přicházejí stále noví žadatelé o uznání indiánského kmene. BIA určil kritéria, která musí být splněna pro oficiální uznání nového indiánského kmene. V posledních letech byl úřad kritizován za to, že uznal velké množství kmenů, aniž byly splněny všechny podmínky. Důvod tohoto jednání je jasný. Gambling přináší zisk jak jednotlivým kmenům, tak i státní pokladně. Nedávno byly projednávány návrhy na zpřísnění kritérií pro uznání nových kmenů a otevření nových kasin. Nově by měli o otevření a umístění nových kasin spolurozhodovat BIA, vlastníci a obyvatelé dané rezervace.⁶⁶

Indiánská kasina na území rezervací mají pro návštěvníky stále jakýsi nádech exotiky. Kasina tvoří rozsáhlé komplexy s hotely, nabízející nejen hazardní hry. Často jsou navštěvovány i rodinami s dětmi. Pro ty, kteří nechtějí hrát v kasinu, jsou zde kabarety, fitness a wellness centra, bazény a hrací koutky pro děti, což v naší republice nemá žádnou obdobu. V těchto kasinech nejsou, jak by se mohlo zdát, zaměstnaní jen indiáni.⁶⁷ Možným důvodem, proč většinu personálu tvoří běloši, může být zvýšení důvěryhodnosti, ale i neochota samotných indiánů v kasinech pracovat. Majitelé kasin prohlašují, že hraní hazardních her bylo vždy součástí indiánské kultury. Provozování kasin je tedy přirozeným jevem a reakcí na vývoj okolní společnosti. Ze zisku má prospěch celá indiánská komunita. Z příjmů je financován rozvoj infrastruktury, škol a zdravotních služeb v rezervacích. Na druhou stranu neprovozují kasina zdaleka všechny kmeny a všechny rezervace. Tento druh podnikání byl vždy spojen s úplatkářstvím, prostitucí, praním peněz a daňovými úniky.

7.2.2. Ekonomická situace

V současné době se sami indiáni za podpory vlád Spojených států a Kanady snaží zvýšit životní úroveň v rezervacích. Po přibližně stopadesáti letech jsou znovu chováni jeleni a bizoni, kteří byli v minulosti zcela vyloveni. Jeden z kmenových programů chová koně k terapii drogově závislých. Rezervace jsou také atraktivním místem pro turisty,

⁶⁶ “Native American gambling enterprises“ (*Wikipedia*, 4. dubna 2010)
<http://en.wikipedia.org/wiki/Native_American_gambling_enterprises>.

⁶⁷ “Gambling on the Reservation“ (*The Christian Science Monitor*, 4. dubna 2010)
<<http://www.csmonitor.com/2004/0423/p08s01-comv.html>>.

což umožňuje indiánům pracovat jako průvodci a prodejci suvenýrů. Některé kmeny mají značný příjem z těžby surovin, dřevařského průmyslu či rybolovu, jiné dokonce vlastní firmy zaměřené na tvorbu satelitních snímků a digitálních map.⁶⁸

Mohlo by se zdát, že veškerá půda rezervace je společným vlastnictvím indiánských kmenů. Už dávno tomu tak ovšem není. Rezervace jsou rozděleny na části, které vlastní indiáni jako jednotlivci (po Dawesově zákonu), indiánské rodiny i neindiáni. Pouze zbytek území připadá na společné kmenové vlastnictví. Tato situace je mnohdy velmi nepřehledná a komplikuje i orientaci BIA v systémech dotací na rozvoj.⁶⁹ Problém také představuje přesné určení počtu indiánů. Při minulých sčítáních lidu nebyli spočtení někteří obyvatelé rezervací a jiní byli připočtení dvakrát. Dříve také nebylo přesně určeno, kdo je a kdo není uznán za původního obyvatele a přihlíželo se k předkům. V současnosti se koná ve Spojených státech nové sčítání lidu, při němž každý jedinec určuje svůj původ a kmenovou příslušnost sám, což by mělo přinést objektivnější výsledky.⁷⁰

Nejpalcivější problémy indiánských rezervací zůstávají už po mnoho desítek let stejné. Jsou jimi alkoholismus, drogová závislost a vysoká nezaměstnanost, s kterou úzce souvisí nízký příjem na jednoho obyvatele (až o polovinu nižší než u občanů mimo rezervace). Opět nejsou statistické údaje zcela přesné, protože se do příjmu na obyvatele nezapočítávají např. tržby z prodeje suvenýrů. Obdobně je tomu u potravinových lístků, které poskytuje vláda. Většina indiánských rodin je i v současnosti alespoň částečně soběstačná díky zemědělství a chovu užitkových zvířat. Velká část pracujících obyvatel rezervací jsou zaměstnanci státního sektoru, hlavně BIA. Tento úřad je často kritizován pro svou neefektivitu a přemrštěný počet pracovních míst. Jeho kritikové si však neuvědomují, že právě vytvářením pracovních míst BIA indiánům významně pomáhá. Úsilí BIA a samotných kmenů se také orientuje na zvýšení počtu středoškolsky a hlavně vysokoškolsky vzdělaných indiánů. V úrovni vzdělanosti mladé generace jsou mezi jednotlivými kmeny velké rozdíly, což logicky vyplývá z jejich rozdílné mentality. Nejlépe si co se vzdělání týče stojí Navahové a Hopi, nejhůře

⁶⁸ Bruchac, *National Geographic-příloha*.

⁶⁹ Frantz 51.

⁷⁰ *United States Census 2010* (8. dubna 2010)
<<http://2010.census.gov/2010census/how/interactive-form.php>>.

Apačové. Vláda hodlá podporovat vzdělání původních obyvatel prostřednictvím navýšení dotací na stipendia, která poskytuje BIA.⁷¹

Kmeny, jejichž ekonomický vliv stále vzrůstá, bojují za dosažení větší samostatnosti při správě svého území. V současnosti žije v rezervacích jen menší část původních obyvatel. Mnozí potomci indiánů se ke svému původu nehlásí a zcela se začlenili do většinové společnosti. V novém tisíciletí bude mladá generace usilovat o sebeurčení a dosažení sociální rovnosti. Problémem může být skloubení moderního životního stylu s tradicemi. I nadále se dá očekávat, že pro indiány žijící v rezervacích budou spíše než kariéra a bohatství důležitější tradiční hodnoty, jako pospolitost kmene a udržení duchovního dědictví. Je dobře, že si dokázali udržet svou identitu a hrdost i přes všechny problémy a křivdy, kterým museli v minulosti čelit.

⁷¹ Frantz 106, 121.

8. Závěr

Dávno před příchodem prvních osadníků z Evropy byla Severní i Jižní Amerika osídlena rozličnými indiánskými kmeny. Tito lidé se dokázali přizpůsobit i nehostinným přírodním podmínkám a až do příchodu evropských osadníků zde žili svobodně po dlouhá staletí. Původní obyvatelé Severní Ameriky jsou v porovnání s indiány Střední a Jižní Ameriky jen početně malou skupinkou.

Naše často velmi zidealizovaná představa o indiánech jako lidech žijících v harmonii s přírodou a ve vzájemné úctě utrpí při bližším zkoumání velké trhliny. Kmeny mezi sebou často vedly dlouhé a nenávislné války, při nichž bylo běžným zvykem brát zajatce do otroctví. Je pravda, že původní obyvatelé žili ve větší harmonii s přírodou než Evropané, i když by se našly i výjimky. Například při lovu nezabýjeli jen tolik zvířat, kolik potřebovali k přežití. Některé kmeny nahnaly celé stádo nad propast a jen zlomek mrtvých zvířat byl zužitkován.

Při studiu života indiánů bychom se měli vyvarovat tendenci k zobecňování. Jednotlivé kmeny byly vzájemně velmi odlišné. Utvořilo se několik jazykových skupin, přesto si ale kmeny uvnitř skupiny téměř nerozuměli, protože každý z nich mluvil jiným dialektem. Výrazné odlišnosti byly i v životním stylu, který se měnil podle klimatických podmínek. Filmy a knihy o indiánech silně ovlivnily české povědomí, a tak si řada z nás představuje všechny původní obyvatele Severní Ameriky jako indiány Velkých plání, žijících v týpí a lovící bizony.

Indiáni byli na nižším stupni civilizačního rozvoje než Evropané. Je až překvapivé, že nikdy nevynalezli pomůcky jako je kolo či účinné zemědělské náčiní, které by jim usnadnily každodenní práci. Na druhou stranu si už ani neuvědomujeme, že nebýt právě indiánů, neznali bychom dnes například kukuřici, brambory, sáňky a sněžnice nebo kouření tabáku. Při tomto prolínání dvou kultur došlo k výměně mnoha dalších rostlin, zvířat i zvyklostí, většinou ku prospěchu obou stran. Setkání Evropanů s původními obyvateli Ameriky nebylo bohužel jen idylické.

Po objevení Ameriky Kolumbem přišly i konflikty a války s Evropany. Samozřejmě, že indiáni s novými osadníky pouze nebojovali. Mírumilovnější kmeny se snažily o klidné soužití a prvním osadníkům dokonce pomáhaly. Bezohledný postup při zabírání dalších území však vyvolal u indiánů pochopitelný odpor. Přesídlování se dotklo téměř každého

kmene a pro některé z nich byly důsledky tragické. Pro populaci původních obyvatel neměly zdaleka nejničivější dopady samotné boje s Evropany, ale epidemie, alkohol a nucený pobyt v rezervacích.

Indiáni zvyklí lovit bez omezení ve svém teritoriu byli náhle nuceni pohybovat se jen na omezeném území rezervací. Většina uzavřených smluv mezi indiány a Spojenými státy i Kanadou nebyla dodržena. Postupem času se původní obyvatelé stávali pouze menšinou, která nemá pravomoc rozhodovat o svém osudu a je závislá na vůli vládních orgánů. Tradiční způsob života byl cíleně potlačován, používání indiánských jazyků nahrazováno angličtinou (popř. francouzštinou) a indiáni byli často nuceni přijmout křesťanskou víru.

Po období mnoha útlaků se blýská na lepší časy. Mezi mladou generací vzrůstá vzdělanost a snaha o dosažení vyšší životní úrovně. Velká část původních obyvatel žije mimo rezervace, protože život ve městech poskytuje větší pohodlí a pracovní příležitosti. I kmeny v rezervacích se zajímají o dění v současném světě a vydělávají peníze, které investují do vnitřního rozvoje rezervací, aniž by se nutně vzdali své identity a tradičních hodnot.

9. Příloha

Protože až do současnosti není názvosloví kmenů sjednoceno, je připojen přehled použitých anglických a českých podob názvů kmenů a jazykových rodin původních obyvatel Severní Ameriky.

Kmeny:

Alabama	Alabamové
Aleut	Aleutové
Apache	Apačové
Arapaho	Arapahové
Blackfoot	Blackfootové/Černonožci
Comanche	Komančové
Costano	Kostanové
Cree	Kriové
Creek	Kříkové
Dakota	Dakotové
Delaware	Delavarové
Dogrib	Psí žebra
Erie	Eriové
Eskimo	Eskymáci
Hopi	Hopiové
Huron	Huroni
Cherokee	Čerokiové
Cheyenne	Čejeni (též Šajeni)
Chickasaw	Čikasóové
Chipewyan	Čipevajané
Choctaw	Čoktóové
Illinois	Illinóové
Ingalik	Ingalikové
Inuit	Inuité
Kiowa	Kiowa (též Kajovové)
Kiowa-Apache	Kajova Apači
Maidu	Maiduové
Manhattan	Manhattanové

Massachusett	Massachusettové
Mohawk	Mohavkové
Mohegan	Mohykáni
Naskapi	Naskapiové
Navaho	Navahové
Ottawa	Ottavové
Omaha	Omahové
Pawnee	Pónyové
Shawnee	Šoniové
Seminole	Seminolové
Seneca	Senekové
Shoshone	Šošoni
Sioux	Siouxové
The League of the Five/Six Nations	Liga/Společenství pěti/šesti kmenů
Tuscarora	Tuskarorové
Wichita	Vičítové
Wintun	Vintuové
Yellowknife	Žluté nože
Yupik	Jupikové
Zuni	Zuniové

Jazykové rodiny:

Algonkin	Algonkinové
Caddo	Kaddové
Iroquois	Irokézové
Nadene	Nadenejská jazyková rodina
Penutians	Penutijská jazyková rodina
Siouan Family	Siouxská jazyková rodina
Uto-Aztecan Family	Uto-Aztécká jazyková rodina

10. Summary

It is generally believed that the first men to discover America came from Siberia. Glacial ice reduced the sea level during the Ice Age and formed a land bridge across the Bering Strait. However, this does not seem to adequately explain how and why so many people moved into North America and why there is such great diversity among the Native Americans. These questions gave rise to a theory that at least some of the early migrants may have come by boat from Europe, arriving on the coast of Central America.

The first immigrants were hunters living in crude shelters. They left behind neither traces of pottery nor domesticated plants. When the first hunters arrived, the ice was slowly melting, plains and plateaus were drying out. North America was rich in game and these wandering hunters moved southward, following the warmer river valleys. The population increased rapidly and people soon spread over the entire continent. Gradually men protected and cultivated plants useful to them. People were still hunters but also became primitive farmers. Their economy was combination of agriculture, hunting, fishing and gathering.

The oldest cultures of North America were Mound Builders and Pueblo culture. Mound Builders are also known as the Hopewell people of the Woodland. They lived east of the river Mississippi. Their greatest earthworks are the Serpent Mounds in Ohio. These mounds were most probably altars for religious ceremonies. Their culture is extinct now. They either died out or, which is more likely, mound building ceased to be important to them.

Pueblo culture developed in the southwest of the United States. The Pueblo people were the true agriculturists, they depended largely upon raising corn and other food plants. What we call Pueblo is a big house built from stone or mud-bricks. Some of these Pueblos combined the qualities of residence and fortress. The largest Pueblos contained as much as eight hundred rooms and could have accommodated almost three hundred families. Hopi and Zuni Indians are surviving descendants of the Pueblo people who live in New Mexico and Arizona.

The North America can be divided into several geographical regions according to the lifestyle of the native population. There were great differences between these cultural

regions. Indians spoke many diverse languages and their population was small, so that individual tribes did not co-operate. Even today the Native people form a large number of distinct tribes. It is really important to understand their diversity and to be familiar with the most important Indian tribes. The tribes are grouped into several linguistic families. The most numerous families are the Algonkin, Iroquois, Caddo, Siouan and Nadene.

The South was densely populated in comparison with the rest of the continent. The number of tribes ranged from two to three hundred. The area of today's California used to be something like an Indian paradise with plenty of food and pleasant climate. Tribes such as Navaho and Apache crossed the whole continent to settle there. Navaho is the most numerous tribe with the largest reservation of all in Arizona. Today they are very popular with tourists. Apache are known merciless warriors. They were often raiding agricultural Pueblo villages and fought both Spaniards and Americans. Their leader was Geronimo, the famous rebel against the United States. Apache were defeated and violently moved to a military prison in Florida. After several years they were taken into a reservation and then finally given permission to return home to Arizona.

The Iroquois were a very powerful family of many tribes living near the lower Mississippi and the Appalachians. They were enemies of the Algonkin who lived east of them. On the south bank of the Great Lakes lived Erie and Huron. Both of them were slaughtered by another member of the Iroquois, the League of the Six Nations who lived approximately in what is now New York State. This League was a very well organized group of five and later six aggressive tribes that oppressed their neighbours.

In the south-eastern part of nowadays United States lived so called Five Civilized Tribes. The most famous one of them is a Cherokee tribe. The Cherokee were something like noblemen among the Indians. They created their own alphabet and were less destructive. Even Cherokee were forcibly removed from their home in Georgia into a reservation in Oklahoma. This removal is called the Trail of Tears and resulted in the deaths of more than 4,000 Cherokees.

The Algonkin were the first Indians who welcomed the Europeans and were the first who had to resist the advance of the white men. The Indians tried to help the European settlers at first, for instance the Powhatan Confederacy. Powhatan's daughter was

the famous Pocahontas who saved the sailor and explorer John Smith and married an Englishman John Rolfe. Pocahontas is probably the most famous Indian of all.

Algonkin tribes lived not only near the Atlantic coast but also in the Great Plains. The great buffalo hunters lived in the Prairies between the Great Lakes and the Rocky Mountains. This territory was the home of numerous buffalo herds. In the plains lived such tribes as the Blackfoot, Comanche, Shoshone, Cheyenne or Sioux. These Indians made a contact with white fur traders from Canada. The traders supplied them with liquor which together with epidemics destructed more than half of the population of the Plain Indians. The Sioux (specifically the Dakota), led by Sitting Bull and Crazy Horse, did not give up and fought the Americans at the Little Big Horn. Even though the Indians won the battle, after some time were forced to settle in a reservation. Two famous personalities, Washakie and Sacagawea, were members of the Shoshone tribe. Washakie was a very wise and peaceful leader. Sacagawea was a guide of the Lewis-Clark expedition from the North Dakota to the Pacific. She was very intelligent and courageous, the whites respected her and appreciated her services.

People living in the North had to adjust to the rough and inhospitable climate. They were primarily hunters of deer, moose and caribou. The Pacific coast was settled by so-called Totem Pole Makers. They were very skilful carvers and produced famous totem poles, the expressive carvings on large tree trunks, masks and canoes. The Totem Pole Makers together with the Eskimo were also bold fishermen. In addition to fish they hunted seals and even whales. The Eskimo are Native Americans, but not Indians. They call themselves the Inuit.

Native Americans were pantheists and believed that divine was in all things and that human beings were no more important than any other part of the world. Their pantheism led them to see nature as sacred. Indians did not believe that land should be privately possessed although they recognized territorial boundaries. In comparison with Europeans, the Native inhabitants lived in greater harmony with their surroundings.

A pipe of peace is perhaps one of the first things that come into our mind when Indians are mentioned. Indians were real pioneers in smoking and the whole world learned the use of tobacco from them. Tobacco was a sacred plant and its leaves were offered during some rituals. Wild tobacco grew in North America but it was later replaced by

tobacco from the West Indies. Pipe (also called calumet) smoking was a sign of friendship and peace.

A lot of useful plants were cultivated in America long before the Europeans came. Corn was a superior food plant. Indians considered corn being a gift from gods and they were largely dependent on it. Corn together with pottery, perhaps even the idea of agriculture came from Mexico. Indians never invented a wheel or a real hoe. Strangely enough, they had never domesticated horse until white man came to America. The early Native Americans hunted the wild horses for food, so that it became extinct.

Horse is one of the “Three gifts from the white man”. The others are gun and liquor. Guns were the most prized objects in the trade with Europeans and soon became a necessity for hunting and fighting. Indians became excellent riders and marksmen. On the other hand they became dependent upon the white man because they could neither make gun, produce gun powder nor repair the firearms. Alcohol (fire water) was also something new and caused a real disaster. No Indian had discovered distilled alcohol before the Europeans came. Many Indians soon became addicts and neglected their work.

The first European contacts with the New World began a diffusion of cultures. For instance Europeans had never seen such animals as bison, moose, sloth, condor or rattlesnake. Nor did Europeans know corn, potatoes, tomatoes, beans or canoes, snowshoes and toboggans. Europeans in turn introduced to Indians for example wheat, rice, coffee, horse, cattle, pig, sheep and goat. Unfortunately, the Europeans also exposed the Indians to illnesses they could not handle, mainly smallpox and measles. Even minor diseases killed hundreds of Indians because they had never encountered them and built no immunity.

Over the years, there were several governmental policies toward Indians. Although the intentions were often good, most of them failed to solve the problem and even caused harm. European settlers gradually increased in population and moved toward the west. As a result the Indian Removal Act came in 1830 which granted to Indians territory west of Mississippi. Many tribes were removed from the East coast.

After several years it became clear that the permanent separate territory could no longer be maintained. The Native people were forced to live on reservations that were established in the 1850s and 60s. The reservations were put under the supervision of the

Bureau of Indian Affairs (BIA) and military. The reservations were made dependent on the food rations from the government and Indians were forced to send their children to boarding schools far away from the reservations. The aim of these boarding schools was to assimilate the children. They were given English names and baptized.

The General Allotment Act of 1887 meant the loss of land inside the reservations. The reservation land was no longer a tribal ownership and was allotted to individuals. The idea of the private property was incompatible with Indian traditional way of thinking. Indians lost nearly 60% of their territory. It was bought by timber, mining and railway companies.

Many American Indians were not granted citizenship until 1924. The Indian Citizenship Act was passed in recognition of their voluntary military services during the First World War. After liberal and promising 1920s and 30s came the termination policy in 1950s. The government thought that the solution of the Indian problem was to dissolve all reservations as well as BIA. This policy ended up as a debacle. Many Indians refused to assimilate and the reservations were restored.

In 1975 came the Indian Self-Determination Act which is still relevant. The tribal governments were made independent and were given more power to decide upon internal affairs. The majority of American Indians live outside the reservations. The United States and Canada help to improve the situation on reservations by substantial grants and Indians have made great progress to improve their conditions. Reservations still have many problems, especially with alcoholism, poor health care and unemployment. Almost everybody who is employed works for BIA. Many Indians receive substantial income from selling hand-made products, furs and wool. Gambling has become a main source of revenue for most Native American tribes.

Very actual issue are the Indian compensation claims. Both the United States and Canada have promised to pay considerable amount of money as a compensation for the "stolen" land and suffering of the Native people. Currently there is a Census 2010 that hope to accurately trace the American Indian population.

Anotace

Jméno a příjmení autora:	Hana Stockingerová
Název fakulty:	Filozofická fakulta
Název katedry:	Katedra anglistiky a amerikanistiky
Název bakalářské práce:	Původní obyvatelé Severní Ameriky
Vedoucí bakalářské práce:	Mgr. Jiří Flajšar, Ph.D.
Počet stran:	58
Počet znaků:	126 077
Počet titulů použité literatury:	28

Klíčová slova:

Američtí Indiáni, původní obyvatelé, rezervace, vládní politika, vývoj osídlení, životní styl, kmeny, evropští osadníci, osobnosti, současní indiáni, americká kultura, společnost původních obyvatel

Resumé:

Tato práce pojednává o původních obyvatelích Severní Ameriky od nejstarších kultur až po současnost. Velká pozornost je věnována indiánským kmenům podle geografického výskytu. Všimá si také jejich způsobu života a společenského zřízení, osídlování Ameriky Evropany a dopadu na původní obyvatele. Jsou popsány i konflikty a přesuny do rezervací. Závěrečná část je věnována současné situaci původních obyvatel.

Abstract

Author's first name and surname:	Hana Stockingerová
Faculty:	Philosophical Faculty
Department:	Department of English and American Studies
Title of the thesis:	The native population of North America
Supervisor:	Mgr. Jiří Flajšar, Ph.D.
Number of pages:	58
Number of letters:	126 077
Number of sources:	28

Key words:

American Indians, Native people, reservations, government policy, settlement development, lifestyle, tribes, European settlers, personalities, contemporary Native people, American culture, Native American society

Resumé:

This thesis is concerned with the Native inhabitants of the North America since the oldest cultures up to the present. Substantial attention is paid to individual indian tribes according to their geographical distribution. It brings to notice the Indian lifestyle and society, the settlement of North America and its influence on Native Americans. The conflicts and removals to reservations are described. The closing part addresses the present-day situation of Native Population.

11. Bibliografie

- “Aboriginal peoples in Canada“. *Wikipedia*. 29. března 2010
<http://en.wikipedia.org/wiki/Aboriginal_peoples_in_Canada>
- “Blood group determinations of prehistoric American Indians“. *The Individualist*. 5. března 2010
<http://drpeterjdadamo.com/wiki/wiki.pl/Blood_group_determinations_of_prehistoric_American_Indians>
- Bruchac, Joseph. „Indiánské obrození“. *National Geographic* říjen 2004: 104+
- Bruchac, Joseph. „Mapa indiánských kultur Severní Ameriky“. *National Geographic-příloha* říjen 2004
- Deloria, Vine, Clifford M. Lytle. *American Indians, American Justice*. Austin: University of Texas Press, 1983
- “Eskimo“. *Wikipedia*. 29. března 2010
<<http://en.wikipedia.org/wiki/Eskimo>>
- Frantz, Klaus. *Indian Reservations in the United States*. Chicago: University of Chicago Press, 1999
- “Gambling on the Reservation“. *The Christian Science Monitor*. 4. dubna 2010
<<http://www.csmonitor.com/2004/0423/p08s01-comv.html>>
- Hidden from history: The Canadian Holocaust*. 10. dubna 2010
<<http://www.hiddenfromhistory.org/VoicesoftheCanadianHolocaust/tabid/57/Default.aspx>>
- Mann, Charles C. „Americké ztráty a nálezy“. *National Geographic* květen 2007: 44+
- Mauk, David, John Oakland. *American Civilization. An Introduction*. London: Routledge, 1997
- Morgan, Lewis Henry. *Společenské zřízení amerických indiánů*. Praha: Nakladatelství Rovnost, 1951
- “Native American gambling enterprises“. *Wikipedia*. 4. dubna 2010
<http://en.wikipedia.org/wiki/Native_American_gambling_enterprises>
- “Native Americans in the United States“. *Wikipedia*. 16. března 2010
<http://en.wikipedia.org/wiki/Native_Americans_in_the_United_States>
- Ondráček, Jiří. „Kam zmizeli Anasazi?“. *Lidé a Země* listopad 2005: 70+
- Oravcová, Soňa. „Jak se ztratil západ“. *Lidé a Země* leden 2009: 32+
- Peprník, Jaroslav. *A Guide to American Studies (A Guide to the U.S.A. I)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004
- Peprník, Jaroslav. *A Guide to American Studies (A Guide to the U.S.A. II)*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003
- “Pocahontas“. *Wikipedia*. 2. dubna 2010
<<http://en.wikipedia.org/wiki/Pocahontas>>
- Ross, Thomas E., Tyrel G. Moore. *A Cultural Geography of North American Indians*. Boulder: Westview Press, 1987

“Scalping“. *Wikipedia*. 26. března 2010
<<http://en.wikipedia.org/wiki/Scalping>>

Spicer, Edward Holland. *The American Indians*. Cambridge: Harvard University Press, 1982

Stingl, Miroslav. *Indiáni bez tomahavků*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1966

Turčínková, Jana. „Galerie ženských osobností - Pocahontas“. *Český rozhlas Brno*. 2. dubna 2010
<http://www.rozhlas.cz/brno/poradykat/_zprava/292463>

United States Census 2010. 8. dubna 2010
<<http://2010.census.gov/2010census/how/interactive-form.php>>

U.S. Department of the Interior: Indian Affairs. 21. března 2010
<<http://www.bia.gov/>>

U.S. Department of the Interior: Native Americans. 21. března 2010
<<http://www.doi.gov/tribes/>>

Wissler, Clark. *Indians of the United States*. Garden City, New York: Anchor Books, 1966